

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2018 рік

№ 10(327)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВІНШУВАННЯ ВОЛОДАРІВ ВІДЗНАКИ ІМЕНІ ІВАНА БАГРЯНОГО 2018 РОКУ

Серед цьогорічних номінантів:

МГЕР КУЮМЧАН,
заступник голови Дніпропетровської обласної ради
(м. Дніпро)

ОЛЕКСІЙ КОНОВАЛ,
член Управи Фондації Івана Багряного
(Флориди, США)

ЗОЯ БОНДАРЕНКО,
доцент кафедри педагогіки і корекційної освіти
факультету психології ДНУ ім. Олесея Гончара
(м. Дніпро)

ЛЕОНІД ЯКОВЧУК,
доктор теології (Нью-Джерсі, США)

ЛЕВ ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ,
журналіст, письменник (Нью-Джерсі, США)

ГАЛИНА ЄВСЄЄВА,
завідувач кафедри українознавства Придніпровській
державній академії будівництва та архітектури
(м. Дніпро)

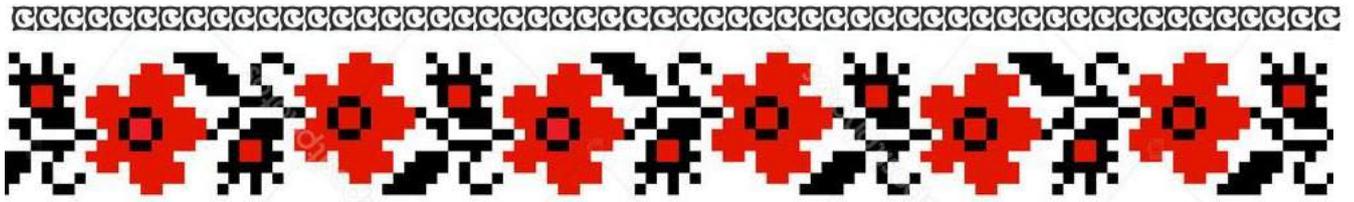

У ході святкової імпрези
окрім віншування переможців
усний випуск журналу

БОРИСТЕН

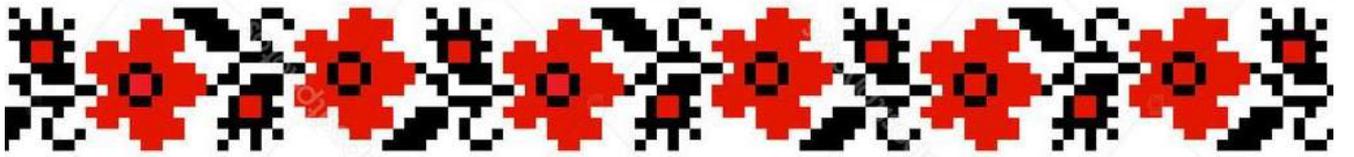

Наприкінці жовтня у Дніпровському Національному Університеті вже втретє відбулося вшанування лауреатів Відзнаки імені Івана Багряного. Цього разу віншували переможців за 2018 рік. Докладніше про імпрезу нагородження читайте в цьому номері.

“У всіх народів мова – це засіб спілкування, у нас це – фактор відчуження. Не інтелектуальне надбання століть, не код порозуміння, не першоелемент літератури, а з важкої руки Імперії ще й досі для багатьох – це ознака націоналізму, сепаратизму, причина конфліктів і моральних травм. Людина розмовляє рідною мовою, а на неї озираються...”

“Нації вмирають не від інфаркту, спочатку в них відбирають мову”

«Бористен (Борисфен)» – незалежний і недержавний український науково-популярний щомісячник, який висвітлює наукові, культурні, соціальні, історичні події. Видавцем і засновником часопису є Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», голова правління письменник і видавець Фідель Сухоніс. Видавець: Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Дніпровський Національний Університет імені О.Гончара

Електронні версії журналу borysten.com.ua

facebook.com/borysteninfo

Серія КВ, реєстр. номер 16084-4556 ПР. Рік видання двадцять перший.

Постановою президії ВАК України від 9 квітня 2008 року за № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтва та культурології.

Редакція не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних. Редакція не несе відповідальності перед авторами і/або третіми особами і організаціями за можливу шкоду, нанесену публікацією статті. Редакція має право скоротити матеріал без згоди автора. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторами.

Представництва редакції:

У Києві: Олег Черногуз, тел: (067)2555026
 У США: Bahriany Foundation, Inc. 19669 Villa Rosa Loop, Fort Myers, FL 33967, USA
 З релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakrige, Watchung, N.J. 07069, USA;
 У Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;
 У Бразилії: Wira Selanski, Rua General Glicerio, 400 apt.701, 22245-120 Rio de Janeiro, RJ Brazil, Telefax (00-55-21) 2556-5517
 У Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18\I, Lod, Israel
 У Польщі: Juri Hawryluk, skr. poczt. 55, 17 – 100 Bielsk Podlaski, Polska
 У США: Raisa Chejlyk. 45 Mountaine Ave. Warren.N.J.07059

Адреса журналу «Бористен»: Адреса редакції а/с № 791, 49008 м. Дніпро, Україна
 Телефон: (050) 340 - 28 - 27
e-mail: fidelsukhonis@gmail.com

Верстка\дизайн журнал "CatArt" 🐾

Видавець ФОП Озеров Г.В. м.Харків, вул. Університетська, 3/9 Свідоцтво про державну

реєстрацію № 818604 від 2.03.2000

Папір офсетний. Друк цифровий Щомісячник, наклад: 1500 примірників

Слово редактора

Я вірю в майбутнє української православної Церкви, яку б назву для неї не готували. Бо священство наше на відміну від шовіністично-безморальних московських попів належать таки до душіпастирської когорти. Як от настоятель Храму Андрія Первозваного отець Михайл з Дніпра. Навіть його зовнішність промовляє він слуга БОЖИЙ, а не кремлівської банди....

Фідель Сухоніс,
редактор журналу "Бористен"

Стор.1 Слово редактора
Стор.2 -4 Чи можна святкувати Геловін? Американська забаганка чи нова українська традиція?
Стор.5 Відзнаку ім. І.Багряного - 2018 вручено!
Стор. 6 Християнська сторінка
Стор.8-9 ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ
Стор. 10-12 Моніторинг: Українська мова завойовує ефір. Найбільш русифіковані - інтернет, преса та сфера послуг
Стор. 13 - 16 ГОДКОВО: СТАРА ЦЕРКОВЦЯ З ПІДКАРПАТТЯ ПОВЕРНУЛАСЯ ДО СВОЇХ ВІРНИХ (Godkowo: cerkiew przywędrowała za wiernymi z Podkarpackia)
Стор. 17-18 Блакитна стрічка
Стор 19 ...3 листів в редакцію
Стор. 20 Бібліотека журналу "Бористен" для молоді
Стор. 21 «Даринка. Цікавинки»
Стор 22-28 Марек Лущина автор книги про польські концентраційні табори ПОЛЬСЬКІ ПІСЛЯВОЄННІ КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ -- СУМНА ДІЙСНІСТЬ! Marek Luszczyzna. Mala Zbrodnia. Polskie obozy koncentracyjne. Krakow 2017, str. 297.
Стор. 29 Джон Маккейн та Іларіон Хейлик: з любов'ю до України
Стор. 30-31 Пам'ять не промине у наших серцях...
Стор. 32 «Старий і море» як філософія життя
Стор 33 Танцювальний флешмоб до 100-річчя ДНУ
Стор. 34-35 №10(327) 15 цікавих та маловідомих фактів про Івана Франка
Стор. 36 Мої десять улюблених мовних фактів про солодке

Долучайтесь до нас у соцмережі
facebook.com/borysteninfo

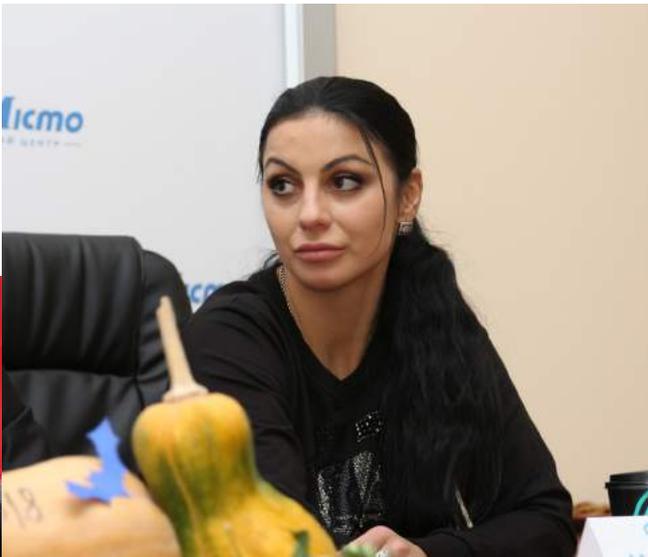
Ще більше цікавої та актуальної інформації на нашому сайті
borysten.com.ua

«Цікаво»

Чи можна святкувати Геловін? Американська забаганка чи нова українська традиція?

В інформаційному центрі «Наше Місто» пройшла прес-конференція з елементами містики, під час якої обговорювались різні точки зору стосовно свята Геловіну – чи можна його святкувати, який сакральний сенс несе цей день і нові маркетингові тенденції Геловіну-2018. Як зазначила відьма, ясновидиця Фаріда Магомедова, для неї це свято має сакральний сенс, хоча вона і мусульманка.

«Коран забороняє ворожіння та подібні свята. Але для мене це день, коли можна згадати своїх померлих друзів чи родичів. Я часто відвідую могилу батька на кладовищі і цього дня особливо гостро відчуваю, як на контакт намагаються вийти інші душі. Адже вони розуміють, що їх чую. Цього дня раджу накрити стіл, згадати померлих, поставити солодоші, запалати свічку. За допомогою сур з Корану я допомагаю людям. Немає білої чи чорної магії, це питання совісті людини», – наголосила вона.

Православна церква не визнає Геловін як свято, але вбачає в цьому певну маркетингову складову, яка пояснює його популярність в Україні. «Геловін, по суті, прославляє диявола, але не можна служити двом господарям одночасно. Я закликаю правдиво віруючих християн не святкувати цей день. З іншого боку, це не означає, що християни повинні бути

сумні. Є безліч українських православних свят. Під час Різдвяного вертепу ми також перевдягаємось, це теж яскраве і веселе дійство. Давайте пропагувати наші свята», – наголосив благочинний правобережного округу Дніпра, настоятель храму святого апостола Андрія Первозванного УПЦ КП протоієрей Михаїл Стіньо.

Уперше назва Геловіну (Halloween) згадується 1745 року. Слово походить від англійського Halloween — скорочення виразу All Hallows' Eve — надвечір'я (переддень). Саме Сполучені Штати Америки – країна, де найбільш розповсюджене святкування Геловіну.

«Американці велику увагу приділяють цьому святу попри те, що це дуже релігійна країна. У моїй першій книзі про Америку та українську діаспору була теза, що Америка – це країна ресторанів і церков. І це дійсно так, адже тут на кожному кроці різноманітні ресторани, а також безліч церков – православних та католицьких. Але американці шанують Геловін, прикрашають будинки, обов'язково вбирають дітей і йдуть «колядувати» -- випрошувати солодоші з приказкою «Trick-or-treat».

Літературно це можна перекласти як жарт або частування (поширені варіанти — частування чи шкода, цукерки або смерть тощо), що вказує на жартівливу погрозу нашкодити, якщо господар не почастиє дітей. Я не вбачаю в цьому негативу, адже за моєї молодості були паради з плакатами комуністичних вождів. А свята, які сприяють економіці та несуть загальний позитив, якщо не надто заглиблюватись в містику, я не вважаю негативними», -- підкреслив журналіст, дослідник української діаспори в США Фідель Сухоніс. У Дніпрі та в Україні загалом Геловін стає все більш модним святом, особливо останні 5--6 років.

Все більше тематичних вечірок, атрибутики та прикрас з'являється у Дніпрі. Я проти бісовщини у цьому святі. Я більше підтримую цей день як свято Врожаю і мені дуже імпонує натуральний декор: гарбузи, листя, кора дерев. Також частим замовленням є кольоровий гарбуз, нетиповий, як раніше, а якийсь яскравий, розписаний орнаментом. Також щороку не втрачають популярності і гірлянди з паперових кажанів», -- зазначила дизайнер-декоратор Марія Гаращенко.

Головним символом свята є так званий Ліхтар Джека (англ. Jack-o'-lantern — Джек-Ліхтар). Він являє собою гарбуз, на якому вирізано зловісно усміхнене обличчя; всередину гарбуза кладуть запалену свічку. Вперше «світільники Джека» з'явилися у Великій Британії, але спочатку для їх виготовлення використовували брукву або ріпу[31]. Вважалося, що подібний плід, залишений в День всіх святих біля будинку, буде відганяти від нього злих духів. Коли традиція святкування Геловіну поширилася в США, світільники стали робитися з гарбузів, більш доступних та дешевих.

Витоки цього звичаю можна знайти в стародавніх ірландських та британських традиціях вирізання на овочах елементів обличчя під час проведення різних ритуалів. Сучасний вигляд «світільник Джека» отримав приблизно в 1837, тоді ж він і отримав цю назву. В 1866 він вже міцно асоціювався з Геловіном. Втім, у США

різьблений гарбуз ще задовго до популяризації Геловіну використовувався як один із символів збору врожаю. В 1900 його використання під час цього свята поступово увійшло в побут.

Чи можна святкувати Геловін? Американська забаганка чи нова українська традиція? 3 листів до редакції журналу "Бористен"

Шановний Фідель, Перше всього, Абсолютно Ні. Друге: мене дуже і дуже потішило що у Вікіпедії пишуть по Українськи: Галловін а не кацапське вимовлення: Хелловін. Мене так поражав той російський вплив нашої спартаченої букви Г на вимовлення Х. (ти пам'ятаєш мої обурення коли Українці не Гекали а Хекали.).

Раїса Хейлик

Halloween = Святий Вечір Святкувався в кінці 10го місяця, по старому календарю коли новий рік був в березні, можна співставити з зимовим сонцестоянням. Так що у нас вже є відповідне свято.

Марко Рубан

Галовін - це не Християнське свято. Воно прийшло з Ірляндії до Канади та США з першими емігрантами, з поганських часів - звичай боротьби добрих з поганими та шкідливими духами, відьмами і відьмарями перед постом. Це в них перед початком церковного свята *Всіх святих* - 1-го листопада, коли йдуть на цвинтар на могили родини, несуть вінки на зиму, світять свічки, лампадки, поминають всіх померших. На передодні - ввечері діти переодягаються в різні жахливі, а деякі більш можливі костюми, відьом, людських шкілетів, по різному, а деякі дуже страшні. Приходять до сусідів і ходять по цілій вулиці, де світиться світло і стоїть гарбуз з вирізаним лицем людини і свічкою в середині. Німці в Німеччині також танцюють, передягаються в різні костюми, і це робиться перед постом і називають *фашінг* - запусти перед постом. У Канаді передягнені діти стукають в двері і господареві говорять в перекладі *уведи в блуд, або обдаруй* (Trick or treat), господарі обдаровують дітей. У нас піст починається за 13 днів - Пилипівка, нема звичаю йти на цвинтар. І ми не звеличаємо

відьом, відьмарів і не є прийнято вдягати костюми з кістяків людини. У Канаді - батьки бояться пускати дітей самих, перевірають дарунки - солодощі, овочі, бо злісні люди вставляли шпильки в яблука, в шоколаду. Відбуваються забави для молоді в маскарадних костюмах тиждень часу. Мої діти та внуки не ходили, ми купували солодощі і вони не відчували того, що їх товариші мають багато назбираних солодощів, а вони не мають. Сусіди, запрошували, щоб діти прийшли, або приносили їм дарунки. В Україні - треба пригадати вечорниці перед святом Варвари та Андрія, де молодь зустрічалася на вечорницях, виливали гарячий віск на холодну воду, спалювали аркуш паперу і дивилися, що залишилося - так ворожили, обов'язково пекли калиту і підвішували до стелі, щоб хлопці підсакували і могли вкусити, а в ній були замішані в тісто нитки (могли поломити зуби). Дівчата варили вареники з цибулею і часником, насипали перцю та частували тих, хто їм докучав. Багато різних ігор було на вечір св. Андрія, а також і на свято Варвари. Господарям хлопці висаджували вози на стріху хліва чи клуні. У Канаді і США - галовін - це великий комерсійний бізнес, костюми дорого коштують, всі купують, також купують багато солодощів, смаженої кукурудзи, картоплі, все гарно запаковане, а також гарбузи, маски, це мільйонний бізнес. Краще для молоді приготувати по школах Андрійка та Варвару, так нам колись робили на Волині. Багато дітей по галовіні хворіє животиками, бо багато з'їдять солодощів. Галовін для нас дуже чуже святкування, треба триматися свого гарного,
з привітом, Любов Василів - Базюк.

Ні! Сатана належить до пекла, а також цього дурного сатанинського дня! :)

Ніла Хейлик

Відзнаку ім. І.Багряного - 2018 вручено!

У Дніпровському Національному Університеті імені О. Гончара на історичному факультеті відбулося вручення лауреатам Відзнаки Імені Івана Багряного за 2018 рік. Імпреза пройшла неформально, в дружній, по справжньому теплій обстановці.

Відзнаку імені Івана Багряного засновано в 2016 році Фондацією Багряного (США) та Всеукраїнським щомісячником «Бористен» (м. Дніпро). Ця нагорода присуджується за вагомі досягнення в галузях науки, освіти, культури, активну державотворчу та громадську діяльність як громадяни України так і представники української діаспори, окремі колективи, установи, релігійні громади та інші юридичні особи. Цього року Відзнака імені Івана Багряного присуджена наступним лауреатам:

Мгер Куюмчан, заступник голови Дніпропетровської обласної ради (м. Дніпро) - за активну волонтерську діяльність. Підтримку учасників Майдану, забезпечення необхідним обмундируванням, продуктами харчування бійців ЗСУ на Донбасі.

Олексій Коновал, член Управи Фондації Івана Багряного (Флорида, США) - за багаторічну подвижницьку працю в розбудові української України.

Зоя Бондаренко, доцент кафедри педагогіки і корекційної освіти факультету психології ДНУ ім. Олеса Гончара (м. Дніпро) - за великий внесок у патріотичне виховання студентської молоді на засадах волонтерства і доброчинності.

Леонід Якобчук, доктор теології (Нью-Джерсі, США) - за системне ведення протягом багатьох років на шпальтах журналу «Бористен» рубрики «Християнська сторінка», у якій спираючись переважно на біблійні тексти, розглядаються засади суспільного, релігійного та особистого життя.

Лев Хмельковський, журналіст, письменник (Нью-Джерсі, США) - за системне ведення протягом багатьох років на шпальтах журналу «Бористен» рубрики «Християнська сторінка», у якій спираючись переважно на біблійні тексти, розглядаються засади суспільного, релігійного та особистого життя.

Галина Євсєєва, завідувач кафедри українознавства Придніпровській державній академії будівництва та архітектури (м. Дніпро) - за вагомий внесок в розвиток української мови в контексті української національної ідеї, соціолінгвістики та психолінгвістики.

Власн.інфо

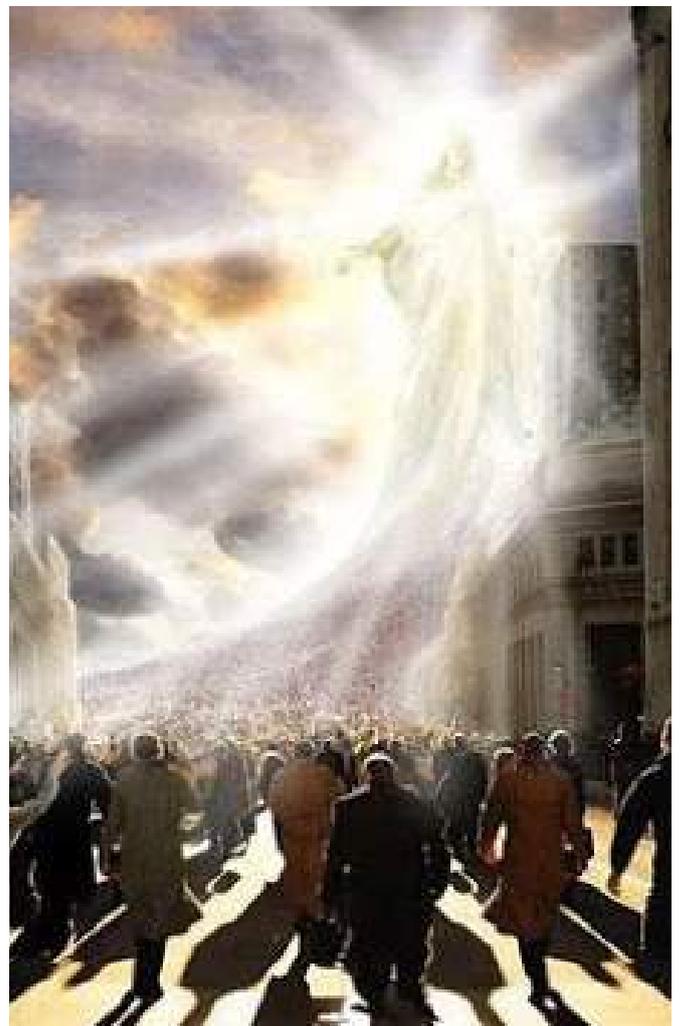
Християнська сторінка

ДОЛЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОМИРАЮТЬ

Колись в Польщі в газеті “Дзєннїк Балтики” я читав інтерв’ю з лікарем. Кореpondент запитав у лікаря, як він реагує на смерть людини, яка помирає в його присутності. Лікар казав, що він ніби сам частково помирає з кожним помираючим пацієнтом. У Рівному я запитав про це у знайомого лікаря. Він сказав мені, що не може бути байдужим до смерті людини. Але що найбільше торкається його почуття – це смерть дитини. Звичайно, дитина народжується, щоб жити і це не те, коли відходить з цього світу людина, яка віджила свій вік, бо померти має кожен - це є Божа постанова.

Написано так: “І як призначено людям раз умерти, а потім - суд.” (Єв. 9:27) Щодо дітей, мої студенти найчастіше запитують про вічну долю помираючої дитини, бо ж діти помирають і в сім’ях віруючих людей різних конфесій, різних релігій, і також в безбожних сім’ях. Правильну відповідь на це питання можемо знайти тільки в Біблії, бо Господь нам пояснює в Своїм Слові про їхню долю. Помираюча дитина йде просто до Неба, в присутність Самого Господа, і я переконаний у цьому на основі Слова Божого. По-перше, переконує нас в цій істині Божий характер. Він називає Себе нашим Батьком і Творцем усіх. Ми молимося до нашого Господа “Отче наш”. (Мф. 6:9). По-друге, Бог є повний співчуття, ніжності і милосердя. Написано: “Ти ж, Господи, є Бог милосердний і благий, повільний до гніву і великий милістю і правдою.” (Пс. 86:15) Наступне, на що я хотів би наголосити це те, що праведний Бог судить справедливо по правді, бо так написано, що діти не мають поняття про добро та зло. В своїх рішеннях дитина ще не усвідомлює цього поняття, а чинить, як розуміє, щоб задовольнити свої бажання. Слово “діти” згадується близько сто разів в Новому Заповіті. Чому Бог пожалів місто Нїневію? Бо там було багато дітей, які ще не знали, як розрізнити, яка рука права, а яка ліва. В Біблії одним з найогидніших гріхів в Ізраїлі було принесення дітей через спалення в жертву ідоліві Молоху, за прикладом поганських народів. За цей гріх Бог жорстоко карав

знищенням тих батьків, які так поступали. Чи діти народжуються святими чи грішними? Біблія не каже, що діти є безгрішні. Після гріхопадіння наших перших пращурів Адама і Єви, всі без винятку успадковують грішну природу, що називається перворідним гріхом. Тому написано, що в Адамі всі згрішили, але слава Богу, що в Христі кожний може бути спасений. Знаємо з проявів поведінки, що маленька дитина може бути неслухняною, роблячи щось наперекір, але водночас вона ще не є відповідальна за свій гріх, бо її вчинки є спонтанними і необдуманими, тому дітей називають невинними. Є відмінність в значенні слів “невинність” або “цнотливість і безгрішність”. Тому Біблія пояснює поведінку дітей як невинність, але не називає їх безгрішними. А чому? Тому що дитина не може зрозуміти Євангелії, і що означає гріх, смерть, пекло і також, що означає Ісусове розп’яття, прийняття чи відкинення

Христа. Тому Бог особливо милосердний до дітей. А яка умова Божого спасіння? Усвідомлення своєї гріховності, гріховної поведінки та шукання Бога і Його прощення в Імені Ісуса Христа, щоб запросити Його до Свого серця, свого життя. Але коли людина відкидає даровану ласку Божого спасіння, вона є відповідальна. В книзі пророка Єзекїїля 18:20 написано: “Та душа, що грішить, вона помре. Син не понесе кари за батькову провину, а батько не понесе за провину синову, справедливість справедливого буде на ньому, а несправедливість несправедливого на тому буде.” Дитина не є в стані це зрозуміти. Пророк Ісаїя пояснює: “Тому-то раніше, ніж дитина пізнає добро або зло, тоді відкине зло, щоб вибрати добро... і до того часу Бог не каратиме Ізраїля”. Як вже було сказано, що дитина не є безгрішною, але як це усправедлити, коли ми знаємо, що всі нерозкаяні грішники йдуть до пекла? Діти грішні перворідним гріхом, а Ісус Христос помер за перворідний гріх, так що діти в своїй невинності не відповідальні за свої вчинки. Христос їх прощає Своєю жертвою! Коли ми помираємо без Божого прощення, ми відповідальні за свої гріхи. Діти нездатні розпізнавати добро і зло, тому вони знаходяться під покриттям Христової крові, і є невинними. Ще однією причиною, чому померлі діти йдуть до Неба, це співчуття нашого Спасителя Ісуса Христа. В усіх чотирьох Євангеліях оповідається про велику любов, яку Ісус проявляв до дітей. Євангелист Матвій оповідає, як матері приводили дітей до Ісуса. “Тоді привели Йому діток, щоб поклав на них руки і за них помолився, учні ж їм докоряли. Ісус же сказав: “Пустіть діток і не бороніть їм приходити до Мене, бо Царство Небесне належить таким”. (Мф. 19:13-14) Євангелист Марко так описує цю подію: “І приносили до Нього дітей, щоб доторкнувся їх, але учні забороняли їм. Бачивши Ісус те, виявив незадоволення, і сказав їм: Пустіть дітей приходити до Мене, не бороніть їм, таких бо Царство Боже”. Лука описує, що до Ісуса приносили немовлят: “До Нього ж приносили немовлят, щоб до них доторкнувся, а учні, побачивши, їм докоряли. А Ісус їх покликав та й каже: Пустіть дітей, щоб до Мене приходили, і не забороняйте їм, бо таких Царство Боже.” (Лк. 18:15-16) В якому віці діти стають відповідальними? В недільних школах чи вдома ми вчимо дітей про Божу любов. Одна справа розуміти Божу любов,

а інша справа усвідомити себе грішником, щоб прийняти рішення щодо зміни життя як в моральному, так і в духовному аспектах. Біблія не дає таких даних про місяці чи роки, коли людина стає відповідальною. Вік відповідальності не є хронологічним виміром. Є люди розумово відсталі, які ніколи не досягнуть такого віку. Кожна дитина розвивається індивідуально й по-різному. Ісус Христос вже в 12 років знав, що то значить бути в справах Отця. (Лк. 2:41-50) Згідно статистики, діти у віці з 5-ти до 15-ти років найчастіше вирішують прийняти Христа Своїм особистим Спасителем. Вважається, що духовні рішення діти спроможні приймати з восьми-десяти років у той період, коли відбувається процес морального, духовного, фізичного, інтелектуального та емоційного розвитку, а вже в 13 років здебільшого дитина стає сформованою. В світі все більше помирає дітей з усіляких причин. Ісус Христос помер і за них – Він з любов'ю приймає їх у Своє Царство через жертву Своєї Крові, незалежно від їх конфесії, релігії, раси чи національності. Слава Йому! Амінь.

Леонід Яковчук (США)

ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

На адресу чи за адресою?

Ці вислови мають різне значення. Перший означає напрямок дії: “Листи надсилають на адресу...” Другий вказує місце, де відбувається дія: “Консультаційний пункт міститься (або розташований, але не знаходиться) за адресою: “Зустріч із народним депутатом відбудеться за адресою...”

У багатьох газетах, радіо- і телепередачах помилкові з погляду синтаксичних норм вислови на зразок за пропозицією, за нашою думкою майже витіснили нормативні відповідники на пропозицію, на нашу думку.

Присвоїти чи надати?

Люди часто вживають дієслова присвоїти в невластивому йому значенні: “Артистові присвоїли звання заслуженого артиста...”.

Дієслово присвоїти має в українській мові тільки два значення: “привласнити” (“Такий захланний, він ще навіть за німців присвоїв собі Ротову ниву під лісом”. – П. Козланюк) і “прийняти до громади, товариства або визнати за свого” (“Ото ви присвоїли собі цигана, а він у вашому селі і краде коні” – Б. Грінченко). Там же, де мовиться про те, що комусь дано звання, ордени чи якісь права, слід послуговуватись дієсловом надати (надавати).

Дієслово присвоїти буде на своєму місці в такій фразі: “Авантюрник самочинно присвоїв собі звання заслуженого артиста, підробивши документи, але його вчасно викрито й належно покарано”.

Терпіти чи страждати?

Дієслову терпіти (потерпіти) надають іноді більшого

“Рубрика Миколи Душляка”

функціонального значення, ніж те впливає з мовної традиції: “Україна дуже потерпіла під час Другої світової війни”. А тим часом це дієсловло означає лиш “виявити терпіння протягом певного часу”. “Поживемо ще, потерпимо ще за гріхи наші на сім світі” (Г. Квітка-Основяненко); “Потерпіть мамо, ще трохи”.

Як відповідники до російського дієслова потерпеть у значенні “зазнати болу, страждання, муки”: є такі слова в українській мові: страждати (постраждати) (“Мій дорогий, коли б ти знав, як тяжко мені, що ти за мене постраждав”. – Л. Українка, зазнавати (зазнати) (“Наші діди зазнали біди, наші внуки зазнають муки”. – М. Номис.

Коли ж дошкуляє взуття, одяг тощо, тоді наша класика й народне мовлення вживають

дієслів муляти, мулити, трудити, душити, давити: “Муляє чобіт” (Б. Грінченко). “Комір душить (давить) шию” (А. Кримський). То ж і в фразі з сучасного твору треба було написати: “Муляють (мулять) гостроносі чоботи...”

Чорнило чи чорнила?

Слово чорнило в українській мові вживається в однині, але деякі працівники засобів масової інформації цього не знають і вдаються до російського взірця (де це слово має тільки форму множини): “Ще не висохли чорнила; Лист написаний синіми чорнилами”. Правильні варіанти такі: ще не висохло чорнило, листа написано синім чорнилом. Напр.: “Стояв посередині стіл, застелений червоним сукном. Сукно було аж рябе від чорних плям чорнила” (М. Коцюбинський).

“Корнер” у Львові?

Колись проф. Роксолана Зорівчак писала, що на розі вулиць Костюшка та Дорошенка у Львові був спортивний бар під міфологічною назвою “Меркурій”. Тепер красується там нова назва -- “Корнер”. Авторка слушно запитує, чи доречно місце смачної їжі та відпочинку називати чужим футбольним терміном. Та й справді, чим те наше слово “ріг” (“На розі”) гірше від транскрибованого зайди “Корнер”? Можливо, що власник закладу – людина, позбавлена національної гідності та фантазії, лінгвістичного відчуття тощо, але хочеться запитати, чи є у Львові якась освітня установа, що доглядає за відповідним порядком у місті, чому дозволяють на таке беззаконня “батьки міста”? Невже у Львові ніхто не реєструє нових назв? Позатим, чи є ще у Львові дблайлива громадськість, яка не повинна б дозволити на чужі покручі? Якщо поїдете до Львова, то перевірте, чи є там ще цей нещасний “Корнер”, але

з послуг цього закладу не користайте.

Ще про давальний відмінок

Нормативним для української мови вважається закінчення -ові, -еві в давальному відмінку іменників чоловічого роду, причому не тільки для іменників істот, але для всіх інших іменників чоловічого та середнього роду. Ніде не почуємо, щоб людина старшого віку казала: дала щось там брату, Петру, Богдану, чоловіку, батьку і подібне, а тільки братові, Петрові, Богданові, чоловікові, батькові. Закінчення -у, -ю використовують, щоб уникнути тавтології, збігу однакових приголосних. Отже, не Києвові, а Києву; не Ярославові, а Ярославу; не Козловові, а Козлову. Якщо поряд використано кілька іменників у давальному відмінку, то слід спочатку вживати закінчення -ові, -еві, а тоді -у, -ю: Тарасові Шевченку або Шевченкві Тарасу, вельмишановному панові-добродію Іванові Куриляку тощо.

Деякі слова і вислови, що засмічують нашу мову

“благолопучна посадка” замість “щаслива посадка”

“без сакидок” замість “без знижки”

“багаточисельний” замість “численний”

“бачити власними очима” замість

“бачити на власні очі”

“бити на тривогу” замість

“бити на сполох”

“були собі дід та баба” замість

“був собі дід та баба”

“більшість пристали на

цю пропозицію” замість

“більшість пристала на цю пропозицію”

“батарейка” замість “батерійка”

“Будемо гідні тієї великої мети!” замість

“Будьмо гідні тієї великої мети!”

“Білозіра” замість “Білозора”

“блюда” замість “страви”

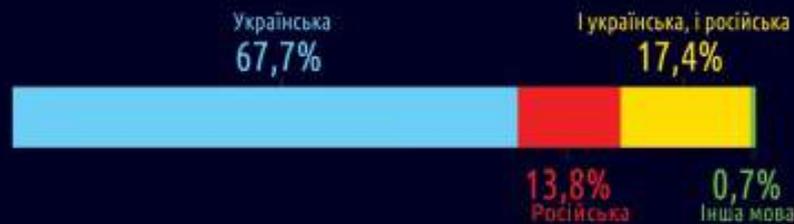
“З інших видань”

Моніторинг: Українська мова завойовує ефір. Найбільш русифіковані - інтернет, преса та сфера послуг

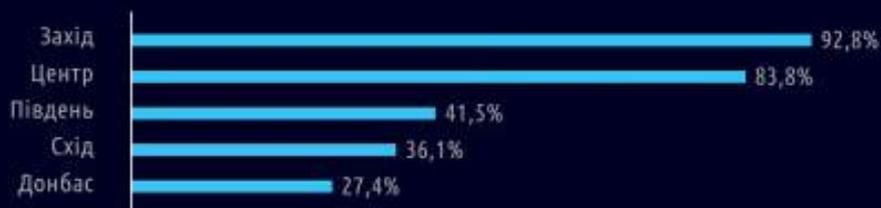
Уперше за багато років українська мова домінує не лише на радіо, а й в телеефірі. Вже традиційно україномовним залишається кінопрокат, ще більше української мови стало в освіті, перші позитивні тенденції помітні й у сфері послуг. Про це свідчать дані аналітичного огляду «Становище української мови в Україні в 2018 році», оприлюдненого рухом «Простір свободи», котрий проводиться з 2011 року. Водночас, російська мова домінує в українському сегменті Інтернету, включаючи інтернет-медіа й інтернет-торгівлю, в друкованих медіа та значній частині сфери послуг. Тиск чинників русифікації на суспільство залишається значним, внаслідок чого мільйони українців, особливо в містах, не спілкуються в повсякденному житті українською мовою, навіть якщо вважають її рідною.

Позитивні зрушення відбуваються перш за все в тих галузях, для захисту української мови в яких ухвалено зміни до законодавства. На думку авторів дослідження, перспективи поширення й розвитку української мови залежать у першу чергу від здатності парламенту ухвалити в цілому закон про державну мову, прийнятий за основу в жовтні цього року.

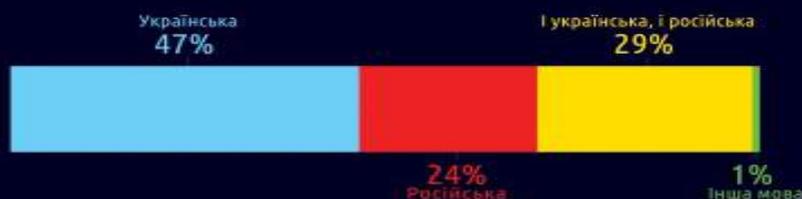
Рідна мова громадян України

Частка громадян, що назвали рідною лише українську мову

Мови спілкування вдома

Телебачення

Частка української мови у прайм-тайм телеканалів за рік зростає з 39% до 64%, а російської – впала з 32% до 7%. Решту часу займають двомовні російсько-українські програми. Українська мова вперше за багато років домінує на телебаченні.

Разом із тим, не можна не відзначити позитивний вплив закону на становище української мови в ефірі телеканалів. Всі попередні моніторинги руху, починаючи з 2011 року, фіксували частку програм українською мовою на рівні 22-33%; при цьому програми винятково російською мовою подеколи перевищували 40% ефірного часу.

Найкращий показник для української мови було зафіксовано тільки торік (39%), що було, очевидно, пов'язано з набуттям чинності 13 жовтня 2017 року (в перехідному форматі) закону про квоти на телебаченні. Таким чином, цього року внаслідок дії закону частка програм українською мовою вперше наблизилася до двох третин ефірного часу.

Те, що частка української мови на ТБ не дотягує до встановлених законом 75% не означає, однак, що телеканали порушують закон. Просто сам закон містить низку лазівок, які дозволяють рахувати виразно двомовні програми як україномовні, тоді як під час моніторингу враховувався реальний час україномовних, російськомовних і двомовних програм. Очевидно, ця недосконалість закону має бути усунута, а всі україномовні програми мають бути справді україномовними.

Оскільки Національна рада з питань телебачення та радіомовлення показала себе принципово в питанні дотримання квот на радіо, є підстави сподіватися, що так само принципово вона проявить себе і в питанні телебачення. Це означає,

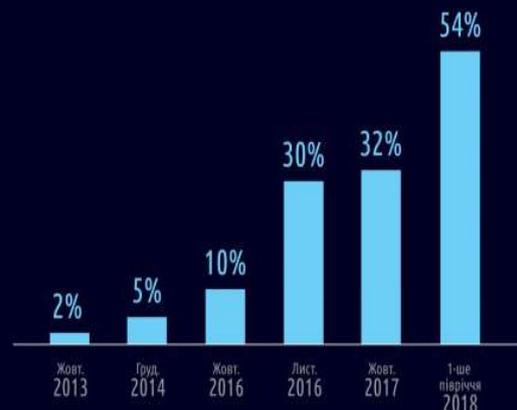
що телеканали, які порушуватимуть мовні квоти, муситимуть сплатити штрафи й виправити становище. Перші моніторинги від Нацради очікуємо в грудні 2018 року.

В цілому це дає підстави обережно твердити, що телебачення перестане бути ключовим інструментом русифікації, яким воно було впродовж останніх десятиріч. Українська мова на українських телеканалах переважала хіба у другій половині 1990-х років. Починаючи з початку 2000-х, українське телебачення зазнало стрімкої русифікації й диктувало моду на російську мову аудиторіям усіх поколінь, в тому числі дітям. Через екрані телевізорів мільйонам людей нав'язувалася російська мова й підтримувався меншовартісний статус української. Здається, ми можемо стати свідками того, як ситуація зміниться.

Радіо

54% всіх пісень в загальнонаціональних і 48% - на місцевих та регіональних радіостанціях лунають українською мовою. Українська є мовою ведення програм 84% часу на загальнонаціональному і 92% часу на місцевому й регіональному радіо.

Частка пісень українською мовою в ефірі загальноукраїнських радіостанцій

Книги та преса

Частка газет, що видаються українською мовою, знизилася й становить 34% від сумарного тиражу, частка книг, навпаки, зросла до 76%. При цьому, дозвільна процедура ввезення книг із країни-агресора, що діє вже другий рік, значно знизила обсяги імпорту російськомовної літератури. Однак значна частина російськомовних книг, виданих у Росії, потрапляє на український ринок нелегально.

Кінопрокат

У кінопрокаті понад 90% фільмів демонструються українською мовою.

Освіта

Частка школярів, що здобувають освіту українською мовою, за рік зросла з 90 до 91%, а частка першокласників – з 91 до 95%.

Найбільш помітне зростання частки перших класів з українською мовою навчання в областях Сходу та Півдня України – в Донецькій області з 76% до 99%, Запорізькій з 78% до 88%, Луганській з 74% до 89%, Одеській з 71% до 87%, Харківській з 72% до 80%, Херсонській – з 89% до 98%.

Донецька й Херсонська області за часткою першокласників, що навчаються українською мовою, перевищили місто Київ, де ця частка майже не змінилася і становить 97,8%. Разом з тим, автори огляду відзначають, що в закладах освіти нерідко порушується законодавство, і частина освітнього процесу на практиці проводиться російською мовою.

Кафе та ресторани

За підсумками моніторингу кафе і ресторанів у 26 містах (усі обласні центри, крім окупованих, а також Кривий Ріг, Маріуполь, Краматорськ та Северодонецьк), лише 40% закладів харчування мають українську вівіску, лише в 74% є меню українською і тільки

в 56% закладів персонал обслуговує україномовних клієнтів українською мовою. Ці показники на кілька відсотків кращі за минулорічні. При цьому, ситуація дуже різниться залежно від регіону, і в цілому залишається неприйнятною.

Російська мова домінує в українському сегменті Інтернету.

Серед 100 найпопулярніших серед українців сайтів україномовних – лише 10%. Як і раніше, у двомовних сайтах часто російська версія є основною, а українська є вторинною, й у більшості випадків є якісно та функціонально неповноцінною.

На думку авторів дослідження, для подолання загроз мовній ідентичності й національній безпеці, спричинених русифікацією, держава має від фрагментарних кроків на захист української мови перейти до системної мовної політики. Важливими кроками в цьому напрямку стало скасування Конституційним Судом закону Ківалова-Колесніченка й ухвалення в першому читанні законопроекту про державну мову №5670-д. А подальші перспективи розвитку й поширення української мови залежать від здатності парламенту скористатися історичним шансом і ухвалити закон про мову в цілому.

За матеріалами
texty.org.ua

ГОДКОВО: СТАРА ЦЕРКОВЦЯ З ПІДКАРПАТТЯ ПОВЕРНУЛАСЯ ДО СВОЇХ ВІРНИХ

(Godkowo: cerkiew przywędrowała za wiernymi z Podkarpacia)

Грекокатолики з Годкова в Ельблонзькому повіті, Польща, матимуть, свою церкву! У ній будуть вмонтовані як реліквії дерев'яні елементи зруйнованої старої церкви з XVIII століття, які перенесено сюди з Купної, що на Підкарпатті.

Годково – гміна в Ельблонзькому повіті. Сільський пейзаж, навколо ліси. Майже вся гміна – це захищена, заповідна територія навколо ріки Пасленки разом із заповідником „Бобри на річці Пасленці“. Але воєводська дорога, що веде до столиці гміни, – латка на латці. У центрі – перехрестя. З однієї сторони – приміщення офіційної установи гміни, з другої – публічна бібліотека і гмінний кооператив „Селянська взаємодопомога“. Кілька старих, довоєнних будинків, потім – ряд сучасних, призначених для однієї сім'ї, житлових блоків. Далі дорога до Пасленка. В урядовій установі гміни метушня. Війт Януш Гживальський, невисокий, чоловік, з якого нуртує енергія, бігає від однієї групки до іншої.

– Я тільки за печаткою! – вигукує якийсь відвідувач до секретарки. Та розкидає беспорядно руки: потрібно почекати. Війт, якому передали, що приїхав журналіст з Ольштина у справі церкви, залишає зібрання і запрошує на хвилину розмови.

– Перенесення такої старої церкви так здалеку, із Підкарпаття аж сюди – це безпрецедентна подія в регіоні! – говорить з гордістю. – Недавно показували нас на телебаченні! Українські долі

1947 рік. Політбюро ЦК ПОРП приймає рішення про депортацію з південно-східних теренів українців-

лемків, яких звинуватили в підтримці Української Повстанської Армії. Один з транспортів направили до Годкова (колись Götchendorf) та його околиць. Найкращі колишні німецькі господарства вже зайняті приїжджими з центральної Польщі та зі східних теренів.

– Моя родина, яку привезли з Кривого в гміні Тісна, не мала де мешкати, тож помістили її у якійсь шопі в Шимборах. Потім знайшли собі помешкання, а через певний час побудувалися, – розповідає Славомир Лесик, совтис Годкова, заступник голови громадського комітету з побудови церкви. Сім'я Марії Басараб, совтиса Шимбор, приїхала з Явожного. Забрали з собою тільки підручні речі. Отримали колишні німецькі приміщення та 8 гектарів землі. Поступово стали на ноги. Анна Коженевська, керівник публічної бібліотеки в Годкові, також українського походження. Її мама приїхала з-під Тісної. – Я виховувалася в душі української культури, – розповідає пані Аня. – Вийшовши заміж, я змінила релігійний обряд із греко-католицького на римо-католицький. Та й багато інших перемішалися, відзначають і польські, і українські свята. Але тут, у Годкові, ми не маємо римо-католицького костелу, він є в Осеку і ще його філія в Сковронах. А найближча церква – в Пасленку.

Повинна йти за вірними

Купна, гміна Кривча, Підкарпаття. Одне із сіл, яке підпало під акцію „Вісла“. Стояла там греко-католицька церква Покрови Пречистої Богородиці з першої половини XVI-II ст. дерев'яно-зрубової конструкції. Мала понад 20 метрів довжини

12 м ширини і 3 куполи цибулиної форми з ліхтарями, оббитими бляхою. Після виселення мешканців села її перетворили на склад мінеральних добрив для сільського господарства. З часом була покинута, перетворилася на руїну. Бездаха і склепінь, зі збереженими стінами нефа і п'ятьма стінами вітваря. З ініціативою щодо перенесення решток церкви до села Годково, в погодженні з воєводським реставратором пам'яток у Перемишлі Гражиною Стояк і ксьондзом-мітратом греко-католицької парафії в Пасленку і Ельблонгу Андрієм Сорокою, виступила професорка Романа Целятковська із Кафедри архітектури і консервації пам'яток Гданської політехніки.

– Церква повинна йти за вірними, а їх у гміні Годково є близько 40 відсотків, – підтвердила задум Романа Целятковська. Про ці плани повідомили війта Януша Гживальського.

– Коли мені представив їх ксьондз Андрій, я дуже зрадив, – згадує війт. – Бо це добра нагода до консолідації громадськості навколо такої важливої справи, як будівництво святині, а для греко-католиків право на збереження власної культури і традицій. Та й для реклами Годкова, де є небагато цікавої архітектури, це теж важлива річ. Гміна передала під будівництво церкви ділянку, з урахуванням змін у плані місцевого облаштування. Пані професор разом зі студентами здійснила інвентаризацію решток церкви в Купній.

19 серпня 2011 року в греко-католицькій церкві в Хижинці біля Бірчі на Передгір'ю Перемишльським (Pogórz Przemyskim) була відправлена урочиста літургія, яку очолив владика – єпископ Володимир Ющак. Літургія відбулася в намірі перенесення решток церкви до Годкова і вбудовування їх у новому об'єкті

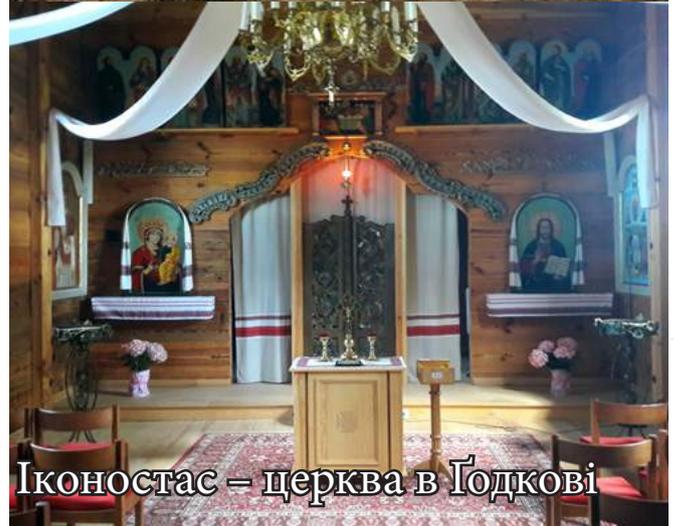
як реліквії. 20 вересня минулого року вірні Греко-католицької церкви із гміни Годково, священники греко-католицького та римо-католицького обрядів брали участь в урочистостях посвячення хреста біля ділянки, на якій постане церква.

Церкву будуємо всі

Кожний урятований елемент святині з Купної був пронумерований, забезпечений металевою табличкою, а там, де вона стояла, залишено її фундамент. Буде встановлена також меморіальна дошка з історією об'єкта. Рештки святині уже перевезені до Годкова. Іду оглянути їх разом із Славомиром Лесиком та Марією Басараб.

Годково - церква в будові

Іконостас – церква в Годкові

Дерев'яні елементи зібрано в приміщенні, яким опікується Мирослав Ожубко. Збоку лежить купа каміння, призначена під фундамент. Довідуся, що серед студентів оголошено конкурс на кращий проект святині.

– Звідки візьмемо гроші на будівництво, яке плануємо закінчити впродовж двох років? – роздумує Славомир Лесик. – Роповсюджуємо дошки-цеглинки з двомовним написом українською та польською мовами такого змісту: „Перенесена церква з Купної“, а також із подякою добродійцям.

Війт Гживальський, який пишається вибудуванням очищувальної каналізаційної споруди і планує створити велосипедні доріжки в рамках товариства „Нас об'єднає канал" (йдеться про Ельблонзький канал), має надію, що розголос навколо церкви спричинить, що воеводська влада погляне ласкавим, прихильним оком на Годково. – Маймонадію, що дочекаємося нового асфальтового покриття на шосе до Годкова. А дже то ж при ньому стоять ця святиня, у будівництво якої ангажуються тут майже всі. Цими днями в римо-католицькому костелі в Осеку і його філії в Скворонах розпочинаються реколекції. Таці з Богослужінь будуть призначені на будівництво церкви в Годкові.

Кожен може допомогти

Громадський комітет у справах будівництва церкви в Годкові звертається до всіх людей доброї волі внести добровільні пожертви на цю мету.

Конто банкове: Parafia Greckokatolicka P.W Narodzenia NMP w Pasłęku ul. Ks. B. Hrynuka 1; BS Sztum F/Godkowo, SGB Bank SA

SWIFT: GBWCPLPP

IBAN: PL 8383 0900 0000 4545 4520 0000 10

Автор статті В. Катажинські (2012), Godkowo-cerkiew-przywedrowa-la-za-wiernymi-z-Podkarpacia.htm. (доступ он-лайн 11 лист. 2018). Переклад з польської проф. М. Лесюк (Україна).

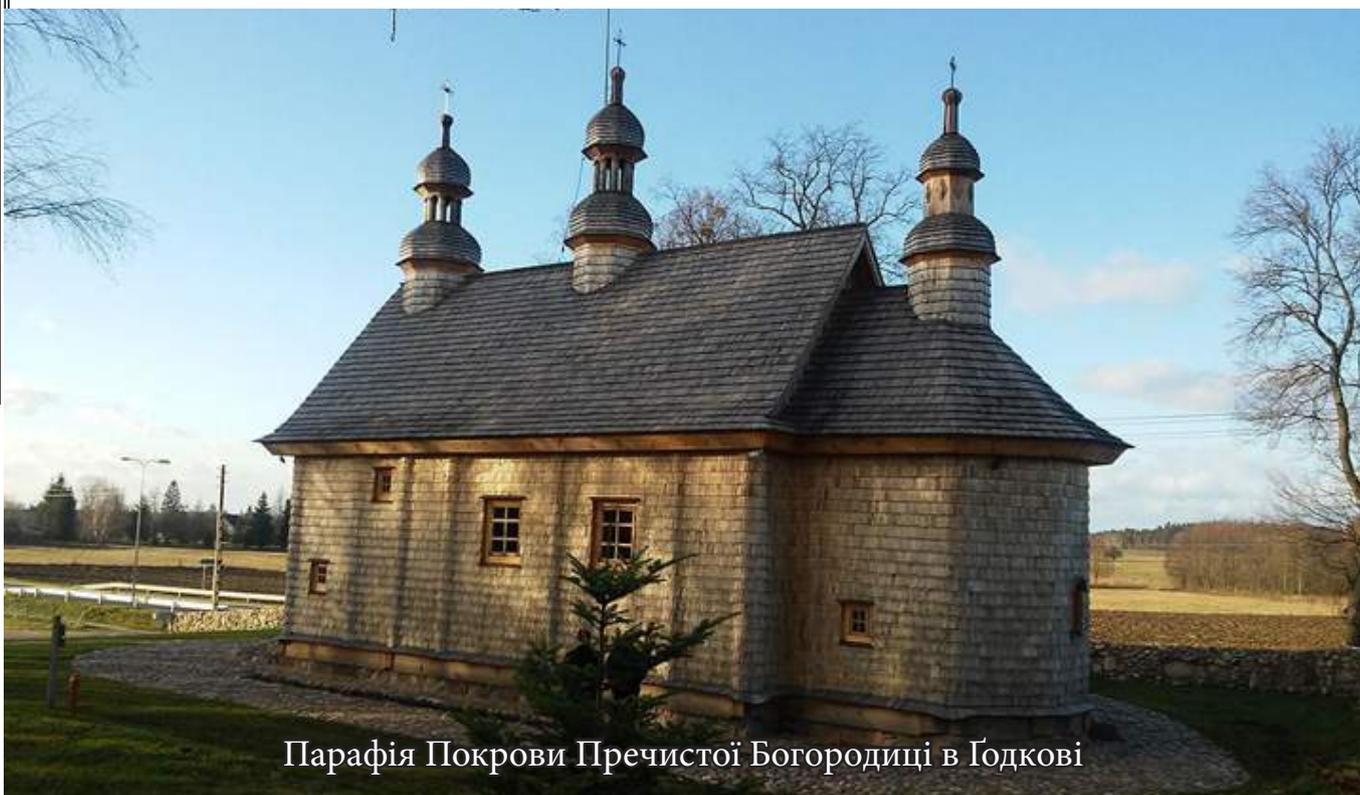
Співпраця (текст, фото, розповсюдження): Р. Вальницький і С. Лесик (Польща), В. Гаргай і С. Лашин (США).

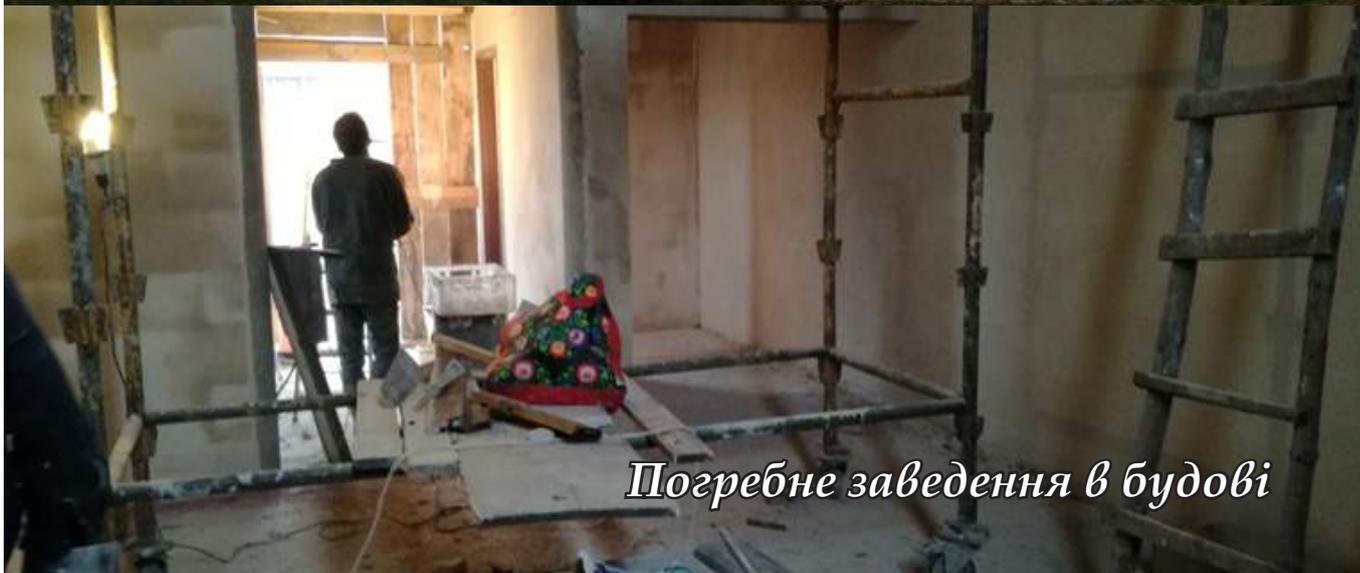
Отець Митрат Андрій Сорока з макетом церкви в Ельблонзі, Польща

Погребне заведення – загальний вид

Парафія Покрови Пречистої Богородиці в Годкові

Погребне заведення в будові

Руїна церкви в Купній

“Поетичним рядком”

Блакитна стрічка

Травневий ранок був напрочуд прохолодним, лише ластівки своїм голосним „кві-і-і-!„ сповіщали про те, що вже останній день весни і зовсім скоро шалене і гаряче літо пануватиме на вулицях Києва. Але це буде завтра, бо сьогодні лагідна весна ще вітає жителів міста своїм ніжним та незвичним ранком. Незвичний він тому, що тисячі юних сердець сьогодні востаннє почують золотий голос останнього дзвоника, назавжди попрощаються зі шкільними коридорами, востаннє почують голоси учителів...

Старий годинник у стилі „ретро” пробив рівно 8 разів. Маргарита Олександрівна якраз закінчила ранкову процедуру вдягання свого маленького песика: крихітний тер’єр на ім’я Малюк дуже любляв коли на нього одягали нашійник – це означало, що він зовсім скоро буде вітати перехожих своїм тендітним гавканням та ганятиме ледачих голубів. Маргарита Олександрівна та Малюк вийшли з під’їзду і тер’єр, помітивши самотнього голуба біля клумби, одразу ж розпочав „полювання”. Його хазяйка тим часом сіла на дерев’яний пеньок, що створював імпровізовану композицію біля клумби. Вона робила це щоранку протягом вже п’яти років – рівно стільки виповнилось її Малюку, рівно стільки років тому діти переїхали до Австрії, рівно п’ять років тому помер її чоловік.... Але ці спогади вже не завдавали такого різкого болю, час потрохи загоїв рани, залишивши лише довічні шрами. Ця вже не молода, але красива і витончена жінка з гладко зачесаним сивим волоссям та не менш витонченим песиком різко контрастувала із „сталінкою” у якій мешкала.

Було в ній щось таке, що одразу ж навіювало думки про сонети Шекспіра чи поеми Байрона. Та сьогоднішній ранок був не такий, як всі інші. Маргарита Олександрівна почула далеке музичне відлуння – в середній школі №64 що була зовсім поруч від її будинку почалася святкова лінійка з приводу останнього дзвоника. Навіть Малюк полишив своє полювання і почав прислухатися до невідомих звуків.

Час спливав швидко, Маргарита Олександрівна навіть не помітила, як у дворі з'явилися цьогорічні випускники – всі вони були одягнені у чорно-білі кольори, яскраві блакитні стрічки з написом „випуск-2006”. Раптом від зграйки вже дорослих школярів відійшла пара: дівчина із руським волоссям, вдягнена у чорну спідницю та світло-рожеву кофтинку та темноволосий хлопець у чорному костюмі. Вони, тримаючись за руки, повільно проходили біля клумби.

- Ой, дивись який гарненький! – раптом промовила дівчина, зупинившись біля песика. Малюк тихенько замахав хвостиком, шумно нюхаючи повітря.

- Це ваш? – звернулась випускниця до Маргарити Олександрівни.

- Так, мій..

- А як його звать?

- Малюк! – посміхнулась вона у відповідь.

Дівчина та Хлопець присіли біля песика, по черзі глядячи його по голівці. Маргарита Олександрівна посміхнулась сама до себе. Стрічки цих дітей, те, як вони трималися за руки... Прошло вже майже 50 років, а вона і досі пам'ятає, як хлопчик з паралельного класу одягав на неї таку саму стрічку, як у нього тремтіли руки... Як вони танцювали шкільний вальс, а потім довго гуляли по нічному Києву. І як безглуздо потім розійшлися їхні стежки, а нестримне юнацьке кохання і досі живе у її серці! Вона всі ці роки не наважувалась, але сьогодні чомусь подумала: а якби тоді все сталося по-іншому? Якби можливо було переписати ті сторінки? Якби можна було повернути того, хто надягав на юну Маргариту блакитну стрічку!....

Безшумно ступаючи своїми крихітними лапками, Малюк підбіг до своєї хазяйки. Вона взяла його на руки, і вони тихенько пішли назустріч останньому весняному ранку....

Мирослава Борхес

«Цікаво»

“Українська Америка зблизька” з Фіделем Сухоносом

З чергової поїздки до США повернувся шеф-редактор журналу «Бористен» Фідель Сухонос. Цього разу подорож за океан була особливо насиченою та цікавою. А ще засновник і редактор нашого журналу підготує серію відеозамальовок під назвою «Українська Америка зблизька з Фіделем Сухоносом». На кольоровій вклейці цього номера дивіться скріншоти майбутніх відеорозповідей.

Ярослав Федорко один з моїх американських приятелів українців. Як і більшість з них білінгвіст. Думаю, що його англійська на рівні професора середньостатистичного нашого університету, ну, а українська матиме не менше як відзнаку володаря PhD...

Так закінчуються заняття у американській середній школі

Еміграція це завжди випробування, сміливий і радикальний крок у житті. Адже кожному доведеться практично усьому вчитися заново: говорити, працювати, поводитися у суспільстві, дотримуватися нових для себе традицій і привил. Напевно особливо непросто нашим людям, котрі були сформовані в советській системі. Про відмінність життя на Заході від совкових реалій і парадокси з якими кожен з нас стикається на територіях "победішого Октября" можна готувати десятки суспільно-політичних праць. Але тішить одне - знищити в багатьох українців відвагу і жагу до цивілізованого життя "будівникам світлого майбутнього" так і не вдалося. Наталі Брандафі було двадцять два роки коли вона потрапила до Америки. Літа коли вже не так просто добитися коректної вимови англійською і опанувати сенс західного способу життя. Однак, ця мила і гарна пані змогла! Нині вона очолює одне з найбільш успішних українських американських підприємств "Міст Америка". А це я думаю постійно вчиться. Ця країна не любить ледачих і не цікавих. Позаяк, якщо ти вже здібний і працьовитий студент в найщедрішому на можливості університеті світу під назвою Америка успіх неодмінно прийде...

Перебував значний час своєї подорожі в містечці Разерфорд північний Нью-Джерзі. Яких 20 тисяч населення. Але для українця адміністративні одиниці на сході США зовсім не відчутні. Таке враження що скрізь одне велике поселення, бо сотні кілометрів асфальту і нескінчених забудов збивають с пантелику. Звісна річ, що Нью-Йорк або Чикаго будуть візуально відчутні. А ось одноповерхова Америка побіля Атлантичного узбережжя неначе один урбаністичний масив. Проїшовся ранковим Разерфордом с камерою. Мило, привітно, чисто, гарно. Очевидно, не слід плутати туризм з еміграцією. Але справді Америка країна вільних людей!

На сторінках історії рідної альма-матер

До 100-річчя Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара видано альманах про історію, сьогодення та випускників університету. Серед відомих студентів ДНУ різних років - редактор журналу "Бористен" Фідель Сухоніс

100 років
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Історія. Сьогодення. Випускники

СУХОНІС
Фідель Анатолійович
Випускник фізико-технічного факультету (1984 р.)

Оглядач студії телебачення філії ПАТ «НСТУ» «Дніпровська регіональна філія», шеф-редактор Всеукраїнського щомісячника «Бористен»

Народився 27 квітня 1961 року у місті Дніпропетровськ (нині – Дніпро). Батько, Анатолій Арсенійович, – знаний спеціаліст ракетно-космічної галузі, керівник структурних підрозділів КБ «Південня», ветеран підприємства. Мати, Лариса Терентівна, здобула освіту інженера-технолога та працювала у ВО «Південмаш».

Не дивно, що в 1978 році юнак вирішив вступати на фізико-технічний факультет ДДУ – найпопулярнішого і авторитетного вишу регіону, – обравши престижну професію інженера-ракетника. Хоча надалі і жигтєвий, і професійний шлях Ф. А. Сухоніса пов'язаний насамперед із творчою діяльністю, зокрема журналістикою та письменством, проте саме тут він розвинув аналітичне мислення, навчився розробляти алгоритми для будь-якого проекту.

У 1980-х роках для отримання диплому в будь-якому вишій СРСР молодіш мусили скласти обов'язковий державний іспит за наукового коментарю. «Тоді я вже мав досвід журналістської роботи, – згадує Фідель Анатолійович. – А з нормативних документів довелося, що студенти могли скласти його національним мовою республіки. У той період на «фізику» українського мовою викладачі володіли на рівні китайської. Вільність через арозуміння причини її просто не знала!» Напруженість, яка не полишала ні екзаменаторів, ні екзаменованих, Фідель Сухоніс пам'ятає і досі: «Отже, я оголошую номер білету, запитання і починаю швидко відтворювати українською. Бачу здивування і те, що, як я й передбачив, близькість мене не розуміє. Найголовніший екзамен в «хресті розв'язаного свідоцтва» я осяг на «четвірку». Неповогацій результат, бо фактично до нього й не готувався. І, як згодом підтвердив життя, не даремно».

Як тележурналіст Фідель Сухоніс готує програми соціально-політичного та художнього спрямування. Неодноразово провів прями ефіри політичного та соціально-економічного значення, зокрема виборчих компаній, участь у яких брали Л. М. Кравчук, В. А. Ющенко та багато інших відомих політиків.

Ф. А. Сухоніс – засновник і редактор літературно-мистецького, художнього та публіцистичного щомісячника «Бористен». З часу створення у липні 1991 року світ побачило майже 300 номерів часопису. Жур-

нал є трибуною гуманітарія і миттів України та української діаспори. «Бористен» налічує у 33 країні світу. У 2002 році часопис переміг на конкурсі «Світло Придніпров'я» в номінації «Кращий журнал регіону», а в 2003-ому став дипломатом Всеукраїнського конкурсу НСЖУ «Українська мова – мова єдиання».

Фідель Сухоніс відомий у літературно-мистецьких колах як письменник, член НСПУ. Його твори перекладають англійською, російською, білоруською та польською мовами. Є автором і упорядником близько 50 книг та колективних збірок.

З весні 2014 року Фідель Анатолійович активно займається волонтерською діяльністю.

У 2015 році Ф. А. Сухонісу було присвоєно Міжнародну літературно-мистецьку премію імені Пантелеймона Куліша за 23 роки безперервного й системного видання журналу «Бористен» і додатку «Наша Церква – Київська Патріархат», багаторічне творення серії «Бібліотека журналу «Бористен». Наступного року за багаторічну письменницьку та журналістську роботу, спрямовану на ознайомлення читачів з життям і діяльністю західної української діаспори, зокрема за видання художньо-публіцистичних збірників і книг «Українська Америка зблилась», «Україна за Атлантикою», «Америка у злишаванні», «Калинова гілка кленового дерева», «Ріо де Ураїна» та «І знову я в Америці», він став лауреатом Міжнародної літературної премії «Триумф». Удостоєний звання кращого журналіста регіону на конкурсі «Світло Придніпров'я». Також отримав міжнародні відзнаки Григорія Сковороди та Івана Мазепи, має інші державні нагороди та відзнаки. Серед його нагород є орден святого Володимира III ст., святого архистарита Михаїла, Кирила та Мефодія – за народження духовності в Україні й розбудову Національної Церкви.

З ДНУ пов'язана доля і членів родини Фіделя Анатолійовича. Окрім батьків, виш закінчили його тітка, дідько, дружина та донька.

Фідель Сухоніс пошувається напрощуд шашного людини, адже займається важливою і дорожю серцю справою. Коли виникає можливість, любить проводити дозвілля на природі, захоплюється риболовством. «Життя під кременем не підіймає...» – вважає Фідель Анатолійович.

Відзнаку ім. І.Багряного - 2018 вручено!

У Дніпровському Національному Університеті імені О. Гончара на історичному факультеті відбулося вручення лауреатам Відзнаки Імені Івана Багряного за 2018 рік. Імпреза пройшла неформально, в дружній, по справжньому теплій обстановці. Відзнаку імені Івана Багряного засновано в 2016 році Фундацією Багряного (США) та Всеукраїнським щомісячником «Бористен» (м. Дніпро). Ця нагорода присуджується за вагомі досягнення в галузях науки, освіти, культури, активну державотворчу та громадську діяльність як громадяни України так і представники української діаспори, окремі колективи, установи, релігійні громади та інші юридичні особи. Цього року Відзнака імені Івана Багряного присуджена наступним лауреатам:

Мгер Куюмчан, заступник голови Дніпропетровської обласної ради (м. Дніпро) - за активну волонтерську діяльність. Підтримку учасників Майдану, забезпечення необхідним обмундируванням, продуктами харчування бійців ЗСУ на Донбасі.

Олексій Коновал, член Управи Фундації Івана Багряного (Флорида, США) - за багаторічну подвижницьку працю в розбудові української України.

Зоя Бондаренко, доцент кафедри педагогіки и корекційної освіти факультету психології ДНУ ім. Олесь Гончара (м. Дніпро) - за великий внесок у патріотичне виховання студентської молоді на засадах волонтерства і доброчинності.

Леонід Якобчук, доктор теології

(Нью-Джерзі, США) - за системне ведення протягом багатьох років на шпальтах журналу «Бористен» рубрики «Християнська сторінка», у якій стираючись переважно на біблійні тексти, розглядаються засади суспільного, релігійного та особистого життя.

Лев Хмельковський, журналіст, письменник (Нью-Джерзі, США) - за системне ведення протягом багатьох років на шпальтах журналу «Бористен» рубрики «Християнська сторінка», у якій стираючись переважно на біблійні тексти, розглядаються засади суспільного, релігійного та особистого життя.

Галина Євсєєва, завідувач кафедри українознавства Придніпровській державній академії будівництва та архітектури (м. Дніпро) - за вагомий внесок в розвиток української мови в контексті української національної ідеї, соціолінгвістики та психолінгвістики.

...З листів в редакцію

З великою приємністю ми дізналися про присудження нам відзнаки ім. Івана Багряного. Ми розцінюємо це відзначення не тільки як особисту подію, а й як оцінку певного звершення часопису «Бористен». Коли не стало СРСР і в Україні почалося відродження Христової Церкви, постала проблема масового і глибокого навчання людей науці Ісуса Христа, адже вони раніше переважно не читали Євангелії і не знали настанов Господа нашого і Спасителя. Сталося так, що у церковному житті запанували передовсім традиції та звичаї і чимало людей, відвідуючи церкви, вважали, що головне – дотримання тих традицій: фарбування курячих яєць, кроплення освяченою водою плодів поля і саду. І саме «Бористен» в числі перших узяв на себе нелегкий обов'язок християнської просвіти, заснував на своїх сторінках щомісячну «Християнську сторінку» і запросив нас до її ведення. Ми віримо, що завдяки цій ініціативі чимало читачів часопису почали читати Святе Письмо, збагнули суть вчення Ісуса Христа і стали справжніми християнами, а не виконавцями язичницьких звичаїв, запозичених з давніх часів.

Шлемо побажання часописові і його шеф-редакторові Фіделю Сухоносу нових творчих успіхів, зростання читацької аудиторії, доброго і повноцінного життя!

*Д-р Леонід Якобчук, почесний професор
Острозької академії*

*Лев Хмельковський, редактор тижневика
«Свобода»*

.....Щиро дякую всім високодостойним членам журі Відзнаки імені Івана Багряного. Ця висока нагорода особливо дорога для мене з огляду на особисту біографію. В Німеччині я ходив в гімназію в двох таборах, в одному з них в Новім Ульмі, де жив Іван Багряний й там я його бачив і читав газету, яку він редагував. Як приїхали до Америки я належав до Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ) й ми з Чикаго робили старання, щоб йому дали Нобелівську премію за його «Тигролови» та «Сад Гетсиманський». Але Багряний помер ще перед тим як давали премії, тому та справа припинилася. Бомертвимнедаютьпремій. В 1959

році Іван Багряний приїздив до США і Канади. Як приїздив до Чикаго, то я їздив на потягову станцію його забирати з групою осіб, а також в той час я мав шкільні вакації в університеті й мав авто, то возив його своїм авто до редакцій газети та журналу та на оглядин Чикаго...

Україна зараз переживає дуже непрості часи. Російські шовіністи знову роблять все для того аби позбавити нас волі, позбавити права бути господарями у власному домі. Але і на схилі років я твердо вірю, я впевнений, що незабаром настане така багрянівська епоха для України! Ми, з роду-племени українці, у цей небезпечний для народу й держави страшний час, маємо знайти дуже непросту, але доволі обнадійливу відповідь про перспективи нашого щасливого майбуття. Попри все те жахливе й криваве, що нам принесла азійська Московщина, - ми будемо разом сподіватися, що незабаром прийде таки вимріяна роками й оспівана у творах Іваном Багряним «епоха культу матері і дитяти».

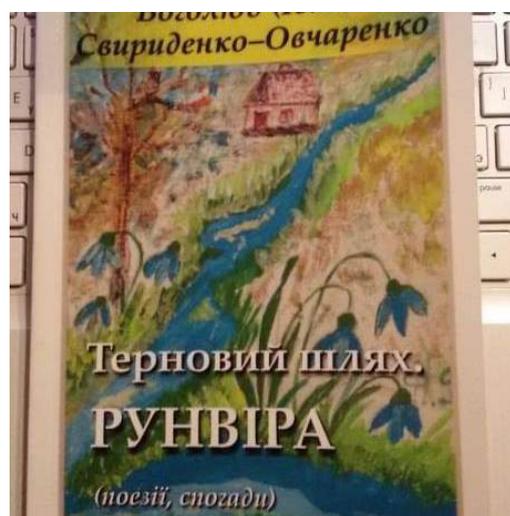
Тож будемо настійно виборювати! Виборювати остаточну перемогу над нашим зятим ворогом, повсякчас й щохвилино боротися «За українську Україну».

*Олексій Григорович Коновал
(Флорида, США)*

Бібліотека журналу "Бористен" для молоді

У Дніпрі пройшов міжнародний фестиваль мистецтв "JUM-TA FEST" для талановитих співаків та танцюристів. Окрім дипломів та призів учасники отримали і цікаву літерату бібліотеки журналу "Бористен" "Дякуємо журналу "Бористен" і шеф-редактору, телеведучому, письменнику Фіделю Сухоносу за інформаційну підтримку та книги в подарунок всім учасникам - "Терновий шлях". РУНВІРА (поезії, спогаді)", - зазначила організатор конкурсу, співачка Таміла Гваджаіа.

Шукайте в Інтернеті!

Дякуємо друзям і гостям, які відвідали нашу імпрезу! Наразі унікальна гумореска-караоке "Червона Рута" до вашої уваги у мережі - шукайте відео в офіційній спільноті у мережі фейсбук www.facebook.com/borysteninfo

Українські народні та сучасні казки

Ворона у господі

Жила собі ворона, була вона вільним птахом. Літала полями та лісами, сама здобувала собі їжу. Інколи їй давалося це легко, але інколи доводилося голодувати, мокнути та мерзнути. Аж ось надумала ворона піти до людей та жити серед худоби.

Добре жити на пташиному дворі, повсякчас тебе годують, водиці наливають! – замріялась ворона. – А коли дощ та сніг, то ховаєшся у сарай, і негода тебе не дістане! Ну її, ту волю!

З цим прилетіла ворона до господи, де безліч інших тварин жило. Корова, вівці, свині та кози, гуси, качки та кури. Навіть голуби у голубнику та медові бджоли у вуликах. Попросилася ворона у господарство, а їй і відповідають:

- А ти що вмієш робити?

- А як це? – знітилась ворона.

- Ну, от корова молоко дає, бджоли мед збирають, кури яйця несуть, з вівці вовну стрижуть, з кози пух деруть. З гусей м'ясо дістають, а зі свиней – сало. А ти чим корисна?

- А я... каркати вмію! – голосно відповіла ворона, і всі тварини у господі розреготалися.

- Добре. – сказав хазяїн господи. - Візьму тебе садовим та городнім пугалом. Будеш відганяти від розсади та від черешень горобців.

- Тільки зібралась ворона гордо приступити до нової служби, аж ось одна курка підскочила до неї та й каже:

- А ти знаєш, що коли час служби закінчуються, то нас усіх «на розпил» пускають? І свиню забивають, коли сала

вже багато назбирала, і нас ріжуть, бо маємо приносити користь хазяїнові. Голубенят з голубника вибирають, бо в них м'ясо ніжне, і гусей б'ють на Різдво... Навіть старого собаку пристрелили, як став дуже немічний.

- Е, ні. – сказала ворона. – Харчи харчами, але хтозна, може, і мене тут з'їдять. А не з'їдять, так ще чогось придумують. Буду я краще жити на волі та на свободі. Ну її, ту ситість, що за неї так відплачувати треба!

Змахнула крилами та й полетіла у зелені ліси та луги.

Марія
Корольова

“Сто рядків про книгу”

Мареk Луцина автор книги про польські концентраційні табори
ПОЛЬСЬКІ ПІСЛЯВОЄННІ КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ
 -- СУМНА ДІЙСНІСТЬ!

Marek Luszczyna. Mala Zbrodnia. Polskie obozy koncentracyjne.
Krakow 2017, str. 297.

Автор цієї статті виростав у Польщі, але ніколи не чув про післявоєнні концентраційні табори в Польській Народній Республіці. Не довідались про них польські учні й студенти. Це було державне табу, про яке мовчали всі засоби масової інформації. Ми однак знали про концтабір для українців у Явожні, в якому мучили полонених вояків УПА, підозрюваних о співпрацю з ОУН-УПА цивільних українців, українську інтелігенцію тощо. Чи не кожен українець знав когось, хто перейшов пекло Явожна, або ніколи не повернувся звідтам. У польських школах нас вчили лише про німецькі концентраційні табори, в яких нацисти масово вбивали жидів. Відомо ж бо, що жертвами німецьких таборів заглади було чимало українців. Двох братів Степана Бандери – Василь і Олександр, активні члени ОУН, загинули в німецькому концтаборі в Авшвіці, замордовані польськими спів'язнями з помсти за боротьбу ОУН проти санаційної Польщі. Одначе, не пам'ятаю, щоб наші учні будь-коли їхали відвідувати німецькі табори заглади.

У концтаборі Освенцім я побував однак 1993 року, коли вперше в житті відвідував Україну, а відтак і Польщу. Мої супутники – американські адвокати дуже хотіли побачити цей табір, тож у Варшаві ми винайняли авто і через Краків поїхали до цього табору. Я мав нагоду розказати їм про подібний табір для українців після війни в Явожні. Американці не могли цьому повірити. Про це їх не вчили в школі.

Польські післявоєнні табори

замовчувались аж досі і не тому, що про них хотіла розповісти чинна польська влада, але тому, що саме вона не дозволяє говорити правди та обіцяє карати ув'язненням усіх, хто має відвагу говорити й писати про неприємні для неї історичні події. Можна було писати про німецькі концентраційні табори в Польщі, але аж ніяк про польські. Треба подивляти відважного автора цієї публікації, який мов біла ворона оприлюднив правду таки про польські концентраційні табори. Він пише: “Між 1945 і 1950 роком у Польщі діяло двісті шість таборів праці та концентраційних таборів для німців, українців, лемків і поляків. Їх створено на основі ненарушеної нацистської інфраструктури, яку покинули німецькі війська“. Важко сказати, чи автор наївно наводить тут пропагандивне твердження про українців і лемків,

чи теж свідомо повторює польських пропагандистів, що українці і лемки -- різні народи. Таке твердження хоч-не-хоч кидає тінь на автора, що претендує на правду в представлений публікації. Зовсім можливо, що й про інші проблеми не сказав цілої правди, хоч мав нагоду це зробити. Як родовитий лемко, якого ще в дитячих роках як злочинця депортували на польські понімецькі землі під час злочинної операції “Вісла”, бажаю заявити панові Лущині, що я і мої батьки та предки все почувалися невід’ємною частиною великого Українського Народу, а Лемківщину вважали і вважаємо такою ж частиною українського материка. Думку про два різні народи створили польські шовіністи в державних кабінетах на те, щоб порізнити українців, щоб применшити їхнє значення у Польщі. Вони як на глум використали римське правило “діли і пануй”. Брехливу пропаганду про те, що українці і лемки – різні народи поширюють польські засоби масової інформації, повторюють, аякже, польські дослідники та публіцисти, бо так, мовляв, корисно для польської держави та польської “правди”. Для мене та й взагалі для лемків, така характеристика образлива. Те, що автор рецензованої книжки залюбки повторює вигадки своєї державної верхівки, підтверджує думку, що в польському суспільстві є одна уява комуністів, демократів і тих, хто зберігає християнські вартості щодо української проблеми. Це – хибна думка. А чому ж пан Луцина не назвав польських гуралів, кашубів або мешканців Сілезії окремими від поляків народами? Ніхто з поляків досі не нап’ягнував державного бандидизму, яким була операція “Вісла”, не став на захист покривджених українців Закерзоння – автохтонних

мешканців і громадян Народної Польщі. Жодна післявоєнна польська влада не дозволила навіть оцьому “лемківському народові” повернутися із заслання у рідні гори в Карпати. Не бажав сказати правди про них навіть шановний автор, якому не можна відмовити відваги. Після шестисот років полякам пощастило позбутися українських лемків з карпатських Бескидів, а їхні терени заселити польськими поселенцями.

Автор переконує однак, що “польські табори були прекрасно зорганізовані і ними завідували Міністерство Публічної Безпеки та Центральний Уряд Вугільного Промислу”. Вони існували на терені цілої Польщі. Влада використала табори Освенціма і бараки у таборах винищування в Біркенау, підтабори в Майданку і Студгофі тощо. Табір Уряду Безпеки діяв також у центрі Варшави. Звільнені нацистські табори швидко наповнювались новими в’язнями – ворогами народної влади. Їх “гризли ті самі воші” що й у нацистських таборах. Автор стверджує, що “взірцем для нової польської влади були природньо радянські концентраційні табори і під оглядом смертності запроторених, особливо в Горішній Сілезії, де полякам вдалося зрівнятися з радянською машиною смерти, що стирала людей на порох”. Більше згадок про концтабори в СРСР у названій книжці немає. У 1940-1950-их роках керівники польської держави не затерли слідів тортур у катівнях і масового вбивства понад 60 тисяч запроторених німців, лемків (!), українців і поляків...” – Луцина тут знову бреше про лемків як неукраїнців. Робить це кілька разів з думкою, що повторювана брехня сприйматиметься за правду. Інформації про польські концтабори

зберігаються в Архіві Актів Нових та в Центральному Архіві Міністерства Внутрішніх Справ і Адміністрації. Досі живуть кати-злочинці та їхні жертви. Поляки дуже боялися, щоб німці не домагалися від поляків відшкодувань за загладу своїх земляків у польських таборах смерті. Діяльність Уряду Безпеки (УБ) зводилася до арештування людей, “боротьби з німецьким шпигунством”, “боротьби з протидержавними елементами” та з “політичним бандитизмом”. Комуністична влада замінила на табори праці майже всі підтабори Освенціма. Все тут було готове, нічого не треба було будувати. Концтабори діяли в місцевостях Свентохловіце - Згода, Сосновец, Хожув, Бендзін, Явожно та кілька десятків інших, до яких кожного дня запроторювали мешканців Долішньої Сілезії. Затриманим цивільним малювали гашеним вапном свастики на плечах і гнали до таборів. Не важне те, в чому вони провинилися. Як говорить один із директорів концтабору, “вони визнають за собою провину: тортури витримає один чоловік на десять тисяч. Решта признається до всього. За п’ять днів, повзучи у власному гівні, сам підпишеш, що від 1920 р. ти німецький шпійон, а від 1923 р. ще й японський шпійон і те, що ти диверсант, організатор замаху на життя Сталіна”.

За організацію ліквідації т.зв. фольксдойчів – чоловіків і жінок відповідав Уряд Безпеки, а конкретно Відділ В’язниць і Таборів. Згідно з документом №45 від 25 квітня 1945 р., у Варшаві відновлено чотири табори праці, а також у Кшесімові (воєв. Люблінське), Потуліцах (воєв. Поморське) і в Явожні (воєв. Краківське). Двісті два табори мали бути філіями центральних таборів.

Названі табори мав охороняти Корпус Внутрішньої Безпеки. Комендант табору Свентохловіце - Згода вітає ув’язнених словами: “Освенцім -- це було зернятко в порівнянні до того, що вас чекає”. Особисто б’є їх дерев’яною палицею аж поки не розтратить на гамуз. Автор пише, що лише на терені Горішньої Сілезії діяло 76 таборів. У кожному було біля 400 запроторених. Таборам давали назви від копалень і фабрик, при яких вони діяли.

Іншими таборами завідувало Міністерство Публічної Безпеки. 1945 року в кордонах Польщі були ще табори НКВД і радянські табори для військовополонених. У таборах, якими завідувало Міністерство Публічної Безпеки, особливо таких як Свентохловіце - Згода та Явожно, запроторювали мешканців Сілезії, німців і ворогів чинної влади. Згодом карались тут члени польського підпілля, українці та лемки (!) – пише автор і знову ж таки вкотре підтверджує брехливу видумку про лемків. Слушно писали британські дипломати, що “концентраційні табори продовжували діяти, але змінилися лише їхні власники. Переважно завідує ними польська міліція. У Свентохловіцах (Горішня Сілезія) полонені, що досі не загинули або їх не побили на смерть, мусять кожної ночі по шию стояти у воді поки не загинуть”. Усі табори були засекречені, про них мовчали засоби масової інформації, але правда, як олива, на верх виходить. “Польщу зрадив єпископ Станіслав Адамський, який 1939 року просив Сікорського щоб підтримав його плян про записування поляків Сілезії на т.зв. фольксдойчів, щоб, мовляв, легше зберегтись під час німецької окупації. Тепер цих фольксдойчів переслідувала комуністична

влада. Адамський поінформував про це Захід. Написав також листа до ген. Александра Завадського. Владислав Гомулка знав про все що діялось у концтаборах: про биття, тортури, розстріли, канібалізм, про мозки, що бризкали до стелі”.

У концентраційному таборі Згода, яким завідував Соломон Морель, каралось 1300 осіб, в тому й дітей. За триста днів існування табору – у ньому померло понад 2000 осіб. Коли ж закривали табір, запроторених змушували підписати документ про те, що мовчатимуть про свій досвід. Після війни на жорстокість польської влади звертав увагу Американський Червоний Хрест, але коменданти концтаборів реагували на це гнівно, мовляв, чого вони втручаються у несвої справи, а згодом влада затирала сліди злочинів і самих таборів.

Зараз після війни в околицях Свентохловіц були й інші концтабори Міністерства Публічної Безпеки. Вони діяли в Битомі, Бендзіні, Вадовіцах, Тарновських Горах, Бельську, Мисловіцах, Сосновцу, Лібйонжу, Хожові, Живцу, Семяновіцах. А найбільший, один із чотирьох таборів праці – в Явожні. В Освенцімі діяли аж три табори: Авшвіц I, Авшвіц II – Біркенау і табір Міністерства Публічної Безпеки на терені міста. Комендантами таборів були переважно садисти. На доручення нової влади, табори мали постачати робітників до невідомої праці. Дальших кількадесят таборів Міністерства Публічної Безпеки створено в Долішній Сілезії біля передвоєнної границі. Погану славу залишив за собою табір Ламбіновіце. Як пише Луцина, комендант цього табору Чеслав Гемборські “виявився більшим бестією як Морель“. Коли в листопаді 1945 року зліквідували

табір у Свентохловіцах, Соломон Морель, який досі був керівником тюрем і таборів, очолив найбільший Центральний Табір Праці в Явожні.

1990 року в Катовіцах почали перевірку справи табору в Свентохловіцах. В архівах зберігалися всякі документи, що оскаржували Мореля – коменданта концентраційного табору Свентохловіце - Згода, а Морель сказав, що в його таборі були санаторійні умови, насильства не було. Сто колишніх в'язнів табору зізнавало про тортури, голод, канібалізм, бункер, електричні дроти. 1996 р. прокуратура оскаржила Мореля про геноцид. 2005 р. Міністерство Закордонних Справ звернулося до ізраїльської влади про видачу Мореля, але Ізраїль не підписав договору про екстрадицію з жодною державою.

Уже 1945 р. створено Центральний Табір Праці у Варшаві із завданням відбудови польської столиці. Цей табір діяв до 1949 року. Потім його розібрали й не залишили слідів. Александер Тшцінка був комендантом табору до 1947 року, а згодом комендантами стали Станіслав Соїнський і Станіслав Новак. Автор пише, що у Варшаві не мучили людей. В роках 1946-1950 на терені Варшави діяло не менше 12 таборів. Через п'ять років біля 10.000 німецьких полонених відбудовувало Варшаву. У концтаборі Явожно від лютого 1945 р. до березня 1951 р. померло 8 тисяч осіб, в основному німецьких цивільних. Дванадцять мурованих веж з озброєними до зубів вояками Комітету Внутрішньої Безпеки через шість років стерегло майже 10 тисяч в'язнів -- німців, українців, лемків (!) і поляків, -- пише автор. Він наводить дані про жахливі умови життя запроторених. Першими комендантами табору Явожно були Ерик Карась,

Влодзімеж Станішевські та Станіслав Квятковські. Від лютого 1949 р. до листопада 1951 р. комендантом табору був Соломон Морель. 1947 року концтабір Явожно стає символом польської національностевої політики. Тут катували чотири тисячі українців і лемків(!), арештованих під час сумнозвісної операції “Вісла”. Рішення про операцію “Вісла” робить Центральний Комітет Польської Робітничої Партії (ПРП). Операція почалась один місяць після смерті генерала Кароля Свєрчевського. Брало в ній участь 17 тисяч польського війська. Мета операції – очищення Краківського, Ряшівського та Люблінського воєвідств від українців і лемків(!). На думку автора, претекстом “Вісли” була боротьба з УПА, але правдивим приводом була свідомість комуністів, що моноетнічним суспільством легше завідувати. Йшлося про відірвання від коренів і розселення на понімецьких землях Польщі 150 тисяч автохтонного українського населення з метою швидкого спольщення.

Вже кілька годин перед початком операції “Вісла” Бюро Політичне створює на терені Центрального Табору Праці перехідний табір для підозрених українців. Коли поїзд із депортованими затримувався в Освенцімі, вояки відкривали телячі вагони й арештовували тих, кого хотіли. Через Освенцім перейшло 269 транспортів депортованих українців. Перший поїзд потрапив до Явожна 17 травня 1947 року. Серед чотирьох тисяч запроторених “бандерівців” було кількасот жінок, кілька десятків дітей і кільканадцять немовлят. Оремо доручено арештувати українську інтелігенцію, особливо священників УГКЦ, -- відмічає автор. Тепер за Явожном росте малий лісок – Парк ім. польських льотчиків. У непозначених

збірних могилах сапочиває тут шість тисяч жертв катувань у концтаборі Явожно. У ліску (над людськими кістками) навколишні мешканці збирають гриби, розважаються туристи. Біля стежки лежить камінь з написом польською, українською і німецькою мовами. Автор не наводить змісту напису.

Важко встановити число замучених німецьких цивільних у багатьох таборах Уряду Безпеки. Здогадуються, що в роках 1945-1950 загинуло від 60 до 100 тисяч осіб. Нинішня влада не любить говорити про злочини своїх попередників, мовляв, тільки й того бракує, щоб Польща мусіла платити німцям відшкодування. До речі, уцілілих німецьких дітей влада польонізувала і перевиховувала у польських яничарів.

Найстрашнішим табором Міністерства Публічної Безпеки в Сілезії Опольській був табір у Ламбіновіцах, що діяв під керівництвом ката Чєслава Гємборського, якого опісля судили як злочинця, який наказував стріляти до цивільних німців, що каралися в цьому таборі. Тоді загинуло 48 осіб. У таборі був голод і хвороби, знущання над в'язнями; людей стріляли в голови, жінок насилували. Про Ламбіновіце говорили як про пекло польського табору заглади. У Західній Німеччині про цей табір появилася книжка Гайнза Ессєра, отже знущань у польських таборах не можна було зовсім приховати від цивілізації.

Вперше від часів судження нацистських злочинців, у Польщі офіційно звинувачено в геноциді власного ката – Чєслава Гємборського, який насилував і вбивав вагітних жінок, автоматом убивав людей і катував їх, залюбки стріляв у потилицю. Автор підсумовує, що в комуністичній Польщі Гємборському є дорівнював ніхто у тортурах. Марек Луцина зга-

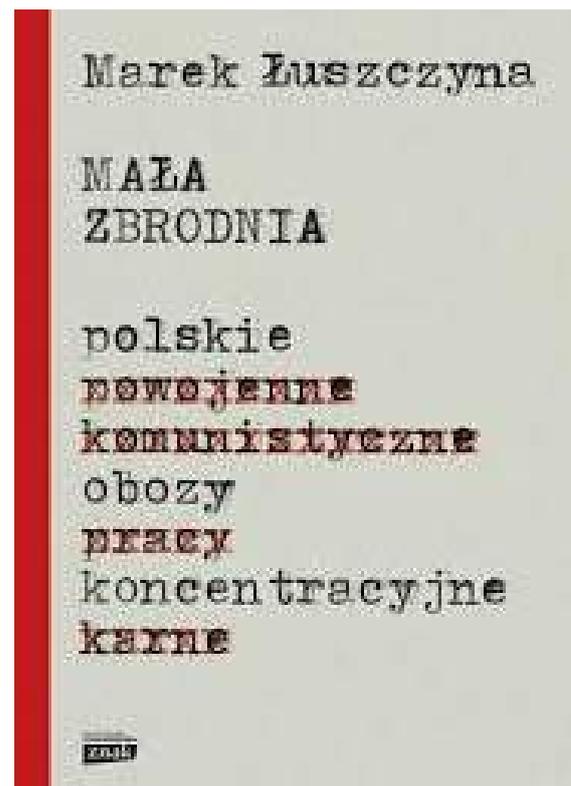
дує, що не німці перші збудували концентраційні табори, але вони перші створили табори масової заглади, такі як: Треблінка, Собібур, Белжець, Хелмно, Майданек і Освенцім (Авшвіц)-Біркенау. Останній сповняв функцію і концентраційного табору, і табору невольничої праці.

Автор згадує також про сумнозвісний польський передвоєнний концентраційний табір у Березі Картузькій, який заснував полк. Вацлав Костка-Бернацький – фанатичний прихильник Пілсудського. У цьому таборі без суду мучили політичних противників і, як пише Луцина, “140 тисяч польських громадян німецького роду”. Про українців навіть не згадав. Він певно нічого не знав про те, що саме в Березі Картузькій злочинці катували українців, у тому й лемків, аякже. Більш ймовірно те, що цю правду краще замовчувати. Шкода, що автор не виявився більш відвертим і об’єктивним. Відомо ж бо, що в цьому таборі в 1934-1939 роках тримали сотні українських патріотів, зокрема членів ОУН, комуністів тощо. Табір був під безпосереднім наглядом Костка Бернацького; два жорстокі коменданти табору були послідовно Б. Грэфнер і Й. Камаля, якого згодом у німецькому таборі убили власні земляки. Костка-Бернацький опісля дорого заплатив за знуцання над ув’язненими. Після війни його зловили в Румунії. В тюремній камері на Мокотові сидів разом з Еріхом Кохом – німецьким комісаром в Україні, якого в Польщі засудили до смертної кари за військові злочини. Смертний вирок Бернацькому замінили на десять років тюрми.

Ось що пише у своїх спогадах заслужений професор Львівського Національного Університету ім. Івана Франка Роксолана Зорівчак: -- “Мій Батько Петро Петрович

Мінко (1899-1939) в 30-их роках минулого століття був адвокатом у галицькому містечку, яке польські окупанти називали Камінка Струмілова, з 1939 р. це Кам’янка Бузька. Мій Дідусь, а його Батько – Петро Мінко був сільським священиком за духом близьким до Франкового оточення. 1904 року члени Етнографічної експедиції Наукового Товариства ім. Шевченка, учасником і літописцем якої був Іван Франко, гостювали на плебанії отця Петра Мінка (мого Дідуса).

Як свідомий українець, мій Батько був активним учасником Товариства “Просвіта”, брав участь у численних селянських вічах. Першого вересня 1939 р. польські жандарми увірвалися до нашої хати і наказали Батькові зібратися, бо є ухвала його ізолювати. Більше нічого не поясняли. Батько елегантно одягнувся і, попрощавшись з Матір’ю і мною, вийшов. Вісток ніяких від Нього не було. До нас приїхала Бабуся зі Львова, і знайомі селяни запросили нас переїхати до них до села Батятичі, щоб якимось перебути оцей неспокійний час.

Десь біля полудня 29 вересня 1939 р. я (а мені йшов тоді п'ятий рік) була сама в кімнаті, коли раптом зайшов якийсь, як видалося мені, привид. Був лисий, з ціпком, виглядав дуже старий, у лахміттях. Він зупинився недалеко від мене і, здавалося, крізь сльози, прошептав “Лянусю” (так мене називали дитинчам). Я кинулася в кухню до Бабусі, переконана, що прийшло якесь страшидло (Господи Боже! Пробач мені таку жорстокість!). Яке ж було моє здивування, коли незнайомиць і Бабуся, плачучи, пояснили мені, що йдеться про мого Батька. Згодом уже в Його обіймах, я придивилася до Татка. У Нього не було зовсім зубів, тіло було в шрамах. Їв потрошечки, як мале дитя, постійно тремтів. Розказував про каторгу в Березі Картузькій, абсолютне заперечення людської гідності, знущання над людською фізіологією. Коли Польща капітулювала, в'язні які мали ще силу пересуватися, стали розходитися по своїх домах.

Татові суджено було прожити ще два місяці. Працівники радянських органів безпеки стали викликати Батька на розмови, доскіпливо допитували про причину Його ув'язнення. Боячись нового арешту, Батько вирішив перейти кордон, щоб опинитися на території, де хазяйнували німці. На жаль, 29 листопада у ріці Солокії біля Крестинополя (тепер – Червоноград) Його догнала куля пограничника. Через декілька годин Він відійшов у вічність... Історія мого Батька – мікрочастинка історії української нації”.

Окрім Берези, табори створено також у Ловічу, Сохачеві, Кутні та Варшаві. Деякі з цих таборів визволив у вересні 1939 року німецький Вермахт. Поляки не люблять назви “польські концентраційні табори“, але й нема чим гордитися. Одначе, правди не сховати. Не

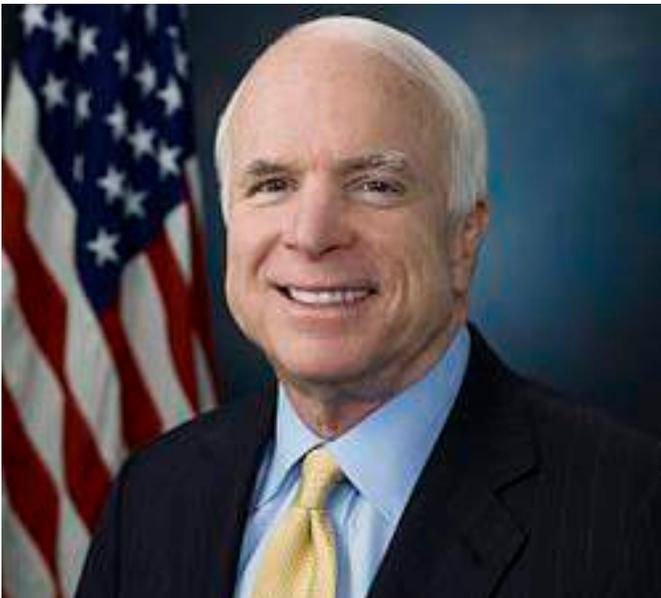
можна не погодитись з думкою Луцини, що поляки повинні мати історичну відповідальність, бо треба пізнати й акцептувати своє минуле. Інші поляки кажуть: -- То не були польські табори, їх створила комуністична влада, що не репрезентує суверенного польського народу. Факту існування післявоєнних концтаборів поляки майже не знають. Вони краще воліють казати “комуністичні табори”. Факт залишається фактом. Та, незалежно від того, чинна польська влада в наші дні в усіх сусідах добачає всі гріхи, а за написану чи висловлену правду про польські концентраційні табори в Польщі відважним обіцяє три роки тюрми, аякже. Саме тому Марек Луцина виявився білою вороною у польському суспільстві. Його відвагу треба привітати, але й нагадати треба про те, щоб сказав цілу правду й не повторював пропагандивних тверджень польської злосливої пропаганди про лемків як окремого (від Українського) Народу. Цікаво, що автор згадує про американські й англійські концентраційні табори, але правда, що лише раз згадує про концентраційні табори в СРСР, на яких і Гітлер учився, і перший президент комуністичної Польщі Болеслав Берут, гаслом якого було: “Дружба, приклад і поміч СРСР – основні джерела нашої перемоги“. Невже солідарність?

Микола Дупляк (США)

Джон Маккейн та Іларіон Хейлик: з любов'ю до України

Цей рік позначився великою втратою для «Бористену». Взимку не стало Іларіона Хейлика. Довголітнього друга і репрезентанта нашого журналу на США. Що нас найбільше єднало з уродженцем козацького села Мишурін Ріг що на Січеславщині? Очевидно, відданість і любов до всього того що ми зevamo Україною.... Інепройдеірокуякмивтратимощеодного великого друга, втратить весь український народ. Не стане Джона Маккейна.

Той американський сенатор-республіканець, котрий скаже на Майдані історичні вже сьогодні слова:

- Лише народ України має визначати своє майбутнє. Україна зробить Європу кращою, і Європа — зробить кращою Україну.

Ми всі знаємо стейк Маккейна й на дрібку не був би менше, аби він не підтримував Україну. Чи так вже боліло його виборцям що там робиться побіля "імперії зла"?! ...Від Донецька і Криму до Нью-Йорка ой як далеко! Господь наділив його особливо гострим відчуттям справедливості. Очевидно, таких людей

не може бути багато на Землі. Тому подвійно гірка втрата. Про Маккейна ще будуть довго згадувати живі. Про його опонентів забувають на другий же день. Як тільки перестає показувати перший телеканал Росії. І в тому також високий сенс його правдивого і мужнього життя....

А нещодавно у моїй електронній пошті опинилося символічне фото. Надіслала його віддана і мужня у своїй пам'яті про чоловіка Раїса Хейлик. На світлині вдячна нота Джона Маккейна до американця українського походження Іларіона Хейлика за політичну підтримку сенатора республіканця. І символічно що на фото великий друг України у жовто-блакитній краватці. Життя людське як мить на тлі історії народу. Але особи достойні і гідні ще довго живуть у людській вдячній пам'яті. Так як це буде з американським сенатором Джоном Маккейном і українським патріотом Іларіоном Хейликом...

Фідель Сухоніс

Пам'ять не промине у наших серцях...

Не замінить, кого втрачаєм, -
Своє у кожного лице...

Олеся
Омельченко

Завжди жаль стискає серце, коли земне життя залишають люди, а особливо творчі особистості, світлі і прекрасні, якою була Людмила Григорівна Левченко...

Весела, життєрадісна, доброзичлива і сповнена, здавалося б, невичерпної енергії, Людмила була не лише талановитою поетесою, чудовою письменницею для дітей, а мала активну громадянську позицію, брала участь у житті Дніпропетровського відділення НСПУ. Неодноразово обиралася членом правління нашої спілки, ніколи не була байдужою до чужої долі.

Вона опікувалася останнім часом долею кандидата філософських наук, поетесою Ганною Шепітько, яка опинилася у скрутних життєвих обставинах. У Ганни відібрали житло і вона впродовж уже кількох років побиралася, в прямому сенсі цього жахливого слова, майже бомбувала, часто ночувала на вокзалі чи на вулицях міста. І якщо комусь було байдуже, то тільки не їй, Людмилі. Вона писала листи в облдержадміністрацію, порушувала це актуальне питання на спілчанських зборах, вишукувала можливості прилаштувати письменницю Г. Шепітько у будинок пристарілих... Не завершила свою справу...

Не встигла і дочекатися виходу колективного збірника для дітей, де були опубліковані і її поезії.

Отак несподівано пішла від нас у небуття 12 жовтня 2018 року, так і не прийшовши у свідомість після

операції... Жаль розтинає серце кожного, хто її знав. Її всі поважали і любили. Смерть Людмили Левченко - важка утрата не лише для письменників, але і для професорів, викладачів вузів, студентів, громадськості міста, області, України. Не вистачає її мудрого слова, життєрадісного сміху, дружньої підтримки та розуміння. Україна втратила ще одну талановиту письменницю, ми - друга і колегу, родина - рідну людину. Народилася Людмила Левченко 2 січня 1950 року в селі Гавришівка Магдалинівського району Дніпропетровської області. Закінчила Дніпропетровське педагогічне училище. Працювала вихователем в дитячому комбінаті, на добровільних засадах керувала молодіжною літературною студією міста «Лілея», багато талановитих слухачів якої поповнили ряди НСПУ. Вона завжди допомагала юним не лише розкрити, вдосконалити

свої обдарування, а і пробитися у літературному житті. Її вихованці брали участь у обласних, Всеукраїнських та Міжнародних літературних конкурсах і перемагали. Кожна їхня перемога – це і перемога Людмили.

Часто виступала по радіо, телебаченню, брала участь у спілчанських заходах, була делегатом з'їздів НСПУ, активна, небайдужа, неодмінно у вишиванці, безкомпромісна і правдива. Як нам не вистачає тебе, дорога Людмילו! Вона – авторка книжок для дорослих і дітей: «Півень-сурмач», «Стоїть над ружами душа», «Дзвони степу», «Райське яблуко», «Пташечка-перепілочка», «Навіщо птахів гніздо», «Золотий бриль», «Хто яким вдався», «Кольорова грядка», «Скільки в жабки жабенят», «Лічба» та ін.. Друкувалася у спілчанських альманахах, колективних збірниках, брала участь у літературних конкурсах. Член НСПУ з 1999 року. Неодноразовий дипломант обласних та міських конкурсів, лауреат премії ім. В. Підмогильного.

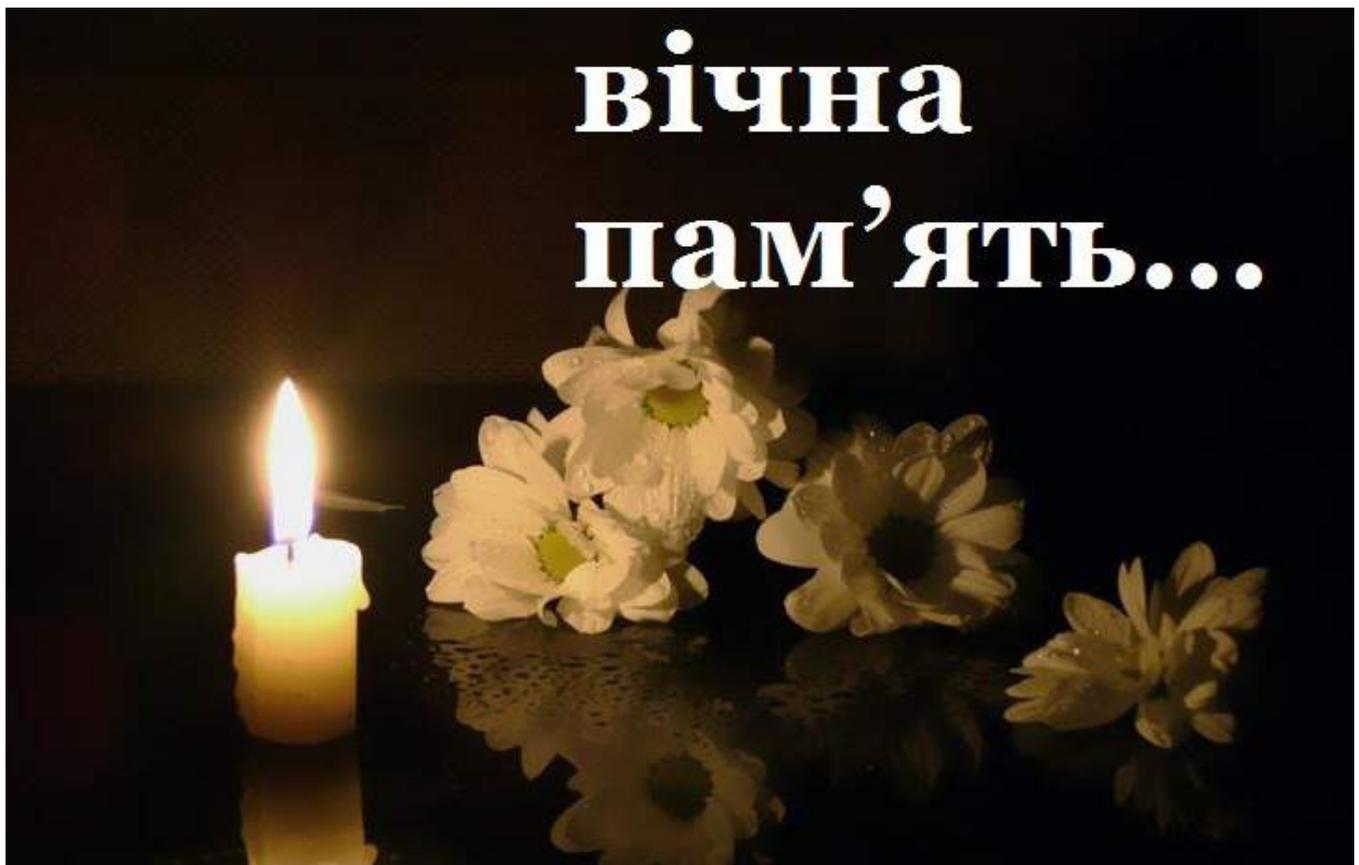
Приїздила вона в гості і у моє село Військове, читала свої вірші школярам. Досі тепло згадують про її виступи мої вихованці. На уроках літератури рідного краю я завжди пропагувала її творчість, адже вона вчить дітей бути правдивими, настійливими, спостережливими, добрими, дбати про природу та Україну.

Банально буде сказати, що назавжди Людмила Левченко лишиться у пам'яті, у наших серцях. Життя письменниці – неповторне, яскраве і динамічне, сповнене любові та добра, пройшло у творчому горінні, воно, – сонячний неповторний світ, проминувши на планеті Земля, не промине у наших серцях, не погасне у пам'яті яскравих сторінок історії письменницького світу України.

Хай буде земля Тобі пухом, дорога наша Людмילו! Царство Небесне!

Сумуємо за тобою.

*Від імені усіх членів ДО НСПУ,
Олеся Омельченко, член НСПУ*

«Про мистецтво»

«Старий і море» як філософія життя

31 жовтня в Дніпровському академічному українському музично-драматичному театрі імені Тараса Шевченка студенти ДНУ ім. О. Гончара відвідали прем'єру моновистави заслуженого артиста України Вілена Головка «Старий і море» за однойменною повістю видатного американського письменника Ернеста Хемінгуея. Драматична притча, за яку автор отримав Пулітцерівську та Нобелівську премії, стала зразком «нової класики» у сучасній літературі США.

Герой повісті – старий кубинський рибалка Сантьяго, який мріє зловити величезну рибу і нагодувати нею багатьох людей. Після тижнів невдачі йому нарешті поталанило – на гачок потрапив гігантський марлін, якого

непросто перемогти. Через два дні боротьби Сантьяго здобуває омріяний трофей, але акули знищують плід важкої праці. У рідне селище рибалка привозить лише кістяк своєї здобичі. Проте він не втрачає віру в успіх – наступного дня готується знову вийти у море... «Старий і море» має глибоке філософське наповнення. Це – розповідь про людську гідність, жагу до перемоги над складними життєвими обставинами, чесність та здатність стійко зустрічати поразку. «Переможець не отримує нічого», «Не для того людина народжується, щоб терпіти поразки. Її можна знищити, але не можна перемогти» – такі сентенції вкладає Ернест Хемінгуей у уста головного героя, який під час довгої боротьби з великою рибою встигає милуватися грізним морем та розмірковувати про парадокси людського буття.

Майстерна режисура і чудове виконання ролі Старого показали багатогранність таланту Вілена Головка. Він зміг ухопити найсуттєвіші моменти всесвітньо відомого твору, відчуваючи велику відповідальність перед глядачем. Адже саме в нашому театрі імені Шевченка «Старий і море» вперше демонструється на українській сцені. Тому більше чотирьохсот студентів і педагогів з усіх факультетів ДНУ імені Олеся Гончара були так захоплені прем'єрою. Відвідання вистави проходило під егідою культурологічного клубу «В гостях у ректора ДНУ» і було організовано групою аналізу у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді.

Сергій Ляпін

Танцювальний флешмоб до 100-річчя ДНУ

Із нагоди 100-річчя *Alma mater* студенти факультету прикладної математики організували танцювальний флешмоб, у якому взяли участь зо два десятка студентів. Це неординарне дійство можна було побачити не тільки на площі біля рідного 3-го корпусу, але й з висоти понад 100 метрів за допомогою спеціально обладнаного дрону, який увесь час кружляв над виконавцями. Наші студенти сформували символ сторіччя університету, масштаб якого дозволив побачити його з висоти пташиного польоту. Такий захід не є першим, адже талановита молодь факультету прикладної математики постійно бере участь у різних творчих заходах, останнім часом присвячуючи їх знаменній даті сторіччя *Alma mater*. Таке ставлення факультету до питання дозвілля студентів дозволяє формувати із них не тільки кваліфікованих ІТ-спеціалістів, але й творчих особистостей, які здатні креативно, компетентно та з почуттям гумору вирішувати складні життєві завдання.

Заступник декана з навчальної роботи
Олександр Кузенков

15 цікавих та маловідомих фактів про Івана Франка

Видатний український поет Іван Франко народився 27 серпня 1856 року у селі Нагуєвичі на Львівщині. Всі ми звикли бачити в ньому, в першу чергу, українського письменника, поета, публіциста, перекладача, вченого, громадського і політичного діяча, але, попри це все, він був також людиною, людиною цікавою та неординарною. Сьогодні пропонуємо вашій увазі 15 цікавих та несподіваних фактів з життя та творчості Каменяра.

1. Мати Івана Франка, Марія Кульчицька, походила із зuboжілого українського шляхетського роду Кульчицьких, гербу Сас, була на 33 роки молодшою за чоловіка. Померла, коли Іванові було 15 років.

2. Коли Франкові було 9 років, помер батько. Мати вийшла заміж удруге. Вітчм, Гринь Гаврилик, уважно ставився до дітей, фактично замінив хлопцеві батька. Франко підтримував дружні стосунки зі своїм вітчмом протягом всього життя.

3. Іван Якович любив пити медовуху, вино. Смачно готував каву, збирав і любив їсти гриби й рибу, що сам ловив. Іван Франко понад усе любив збирати гриби. Їх варили, смажили, сушили на зиму. Донька пише: "Присмажені гриби з молодю картоплею були смачною й улюбленою стравою тата".

4. Навчаючись у Дрогобицькій гімназії, Франко жив на квартирі в далекій родички Кошицької на околиці міста. Нерідко спав у трунах, які виготовлялися у її столярній майстерні ("У столярні")

5. Восени 1875 року Франко став студентом філософського факультету Львівського університету. Спочатку належав до москвофільського товариства.

Москвофільство було дуже популярне серед галицької інтелігенції в другій половині XIX століття. Москвофілом був також один із засновників "Руської Трійці" Яків Головацький.

6. Як і більшість молодих людей того часу, Іван Франко захоплювався ідеями соціалізму. Читав твори Маркса, Енгельса, листувався з Михайлом Драгомановим. Однак наприкінці життя він зрозумів хибність ідеї Маркса,

назвавши соціалістичну державу тюрмою.

7. Іванові Франку належить ініціатива ширшого вживання в Галичині назви "українці" замість "русини" — так традиційно називали себе корінні галичани. В "Одвертому листі до галицької української молодіжї" (1905) Франко писав: "Ми мусимо навчитися чути себе українцями — негалицькими, небуковинськими, а українцями без соціальних кордонів..."

8. Після свого другого арешту 1880-го Франко ледь не помер з голоду. Тоді за тиждень у готелі він написав повість "На дні" й на останні гроші надіслав її до Львова. Після того три дні жив на 3 центи, знайдені на березі річки Прут — цих грошей вистачило хіба на одну хлібину. А коли їх не стало, лежав без пам'яті, без сил. Врятував Франка від голоду старий служитель готелю.

9. У 1886 році Іван Франко одружився. Його дружиною стала Ольга Хоружинська. Була високоосвіченою людиною, добре володіла мовами: англійською, французькою, німецькою, російською. Їй не була чужа ідея відродження України. Познайомившись із Франком вирішила стати його дружиною й помічницею, та присвятити своє життя чоловікові. Разом подружжя виховало чотирьох дітей — Андрія, Тараса, Петра, Анну.

10. Подружнє життя Франків не було щасливим. Матеріальні нестатки, хатні злидні, щоденні турботи,

вороже ставлення до Ольги з боку найближчих співробітників мужа, зокрема Михайла Павлика, й частини суспільства, що ставилися до неї ще з більшою неприязню, ніж до самого Франка, як до схизматички — все це зломило жінку. Наслідком були сухоти, нервові перенапруження, а згодом і цілковитий психічний розлад. Одинокa, покинута дітьми померла 17 липня 1941 року і похована на Личаківському цвинтарі, на полі № 4 неподалік від свого чоловіка.

11. Франко відомий своїм інтересом до індійської культури, він вивчав літературу, філософські твори, тексти Вед на санскриті. Сам він говорив: “Жаль, що я не орієнталіст”. Серед перекладів Івана Франка – біблійна “Книга Буття”. Досі це найбільш точний переклад цієї частини Біблії українською мовою.

12. 1908 року стан здоров'я Франка значно погіршився, однак він продовжував працювати до кінця свого життя. Період останнього десятиліття життя Франка — дуже складний. За розповідями сина Андрія, “у цей період батька переслідував дух померлого дідуся, який бив його золотим молотом по руках...”. “Протягом 14-ти днів я не міг ані вдень, ані вночі заснути, не міг сидіти, і, коли, проте, не переставав робити, то робив се серед страшного болю”, – писав Іван Франко. Помер Іван Франко 28 травня 1916 року у Львові. Похований

на Личаківському кладовищі у Львові.

13. Іван Франко був відомий своїми атеїстичними поглядами. Про це згадував отець Макарій Каровець: “Тут пригадуємо, що Франко майже від перших хвилин свого виступу аж до смерті був у нас головним пропагатором виразного атеїзму, що той атеїзм пропагував і в своїх популярно-наукових писаннях, і в своїй поезії. Пригадуємо, що атеїзм був увесь час головним стовпом його світогляду. Пригадуємо, що коли Франко умирав, відвідав його під Теодозій Галущинський і умовляв помиритися з господом богом і з церквою, в котрій він, Франко, родився та котру поборював ціле своє життя. Та отримав від Франка відповідь: “А що на те сказала б молодіж, котру я ціле життя вчив не вірити в бога?” Помер несповіданий і нерозкаяний”.

14. В інституті германістики Віденського університету, в якому Іван Франко успішно захистив докторську дисертацію, встановлена меморіальна дошка Івану Франку встановлена. Відкрита 29 жовтня 1993 року. На Постгассе, 8 знаходиться погруддя письменникові. Пам'ятник був відкритий 28 травня 1999 року. Пам'ятна дошка також встановлена на будинку, в якому жив письменник за адресою: Відень, Віпплінгерштрассе 26.

15. Франко на сьогодні єдиним українським поетом, який номінувався на здобуття Нобелівської премії з літератури.

Мої десять улюблених мовних фактів про солодке

1. Грецькі горіхи насправді волоські. А фундук і ліщина - одне й теж.

2. Наїстися мучним неможливо. Бо воно насправді борошняне. Мука - це страждання. Наголос на перешому складі. У тісті ж - борошно. І цукор, а не сахар. Пудра також цукрова, раптом що.

3. Глазур без знака м'якшення. І в орудному відмінку любить апостроф. Із глазур'ю печиво. Глазуроване тобто.

4. Імбир теж без знака м'якшення. Але оскільки він - іменник чоловічого роду, то в орудному відмінку буде імбиром. Щонайменше так радить писати тлумачний словник. Там навіть приклад наводиться про "пиво, заправлене імбиром" :)

5. Пірожниє теж не їдять. Бо їх нема. Є тістечка. Вони - універсальні. Перелік можливих тістечок - довжелезний. А ось плячок стає тістечком лише на заході України. В багатьох інших куточках - це всього-на-всього назва плаского (за формою) виробу з тіста, не обов'язково солодкого. І це нормально.

6. Блінчики - це млинці. Блінчики із творчком - млинці із сиром. У деяких місцинах кажуть на них кажуть налисники. Це теж нормально, між іншим.

7. Із чізкейком складніше. Бо виробники чізкейків стверджують, що не кожен сирник - це чізкейк. Хоча чим львівський сирник поступається чизкейку, не зовсім зрозуміло. Але що зрозуміло, так це те, що все ж таки чІзкейк,

а не чІз. Хто не хоче називатися сирником, до речі, може зватися сирним пирогом.

8. Із фрешами зовсім сутужно. Бо важко знайти людину, яка добровільно казатиме "свіжовичавлений сік". Так справді мало хто каже. Але навіщо казати свіжий фреш? Фреш може бути лише фрешем. Хто не в курсі, заугліть переклад слова fresh і освіжіть знання англійської. І хай вас філологічний бог милує казати "свіжий фрешевий сік".

9. Ізюм подеколи швидше знайти на географічній карті, аніж у тісті. Так називається місто на Харківщині. І чимало людей вважають, що лише цей Ізюм має право називатися ізюмом. Насправді у тлумачному словнику української мови ви знайдете й інший ізюм. А до нього і родзинки. Просто родзинки - запозичення із латини. Rasemus - це виноград. А ізюм, точніше uzum, казали половці.

10. Кутя - це кутя. Не куття. І не кутья. Ритуальна страва. Без куті Різдво не Різдво. А з кутею - справжнє свято. Із кутею. Не з кутьйой. Ой.

Аліна Акуленко

Рецепти *української* кухні

Курка в кефірі

Складові:

1 середня курка (1,3-1,5 кг);
350-450 мл кефіру;
сіль, спеції за смаком;
100 мл гострої аджики;
2 болгарських перця;
1 головка часнику.

Приготування.

Курку промиваємо під проточною водою. Відрізаємо все зайве, розрізаємо на порційні шматочки і обсушуємо паперовим рушником. додайте трохи борошна). Кефір змішуємо з аджикою, сіллю, перцем, улюбленими приправами. Заливаємо курку. Залишаємо так для маринування на кілька годин, а краще на ніч у холодильнику. Форму для запікання застеляємо фольгою або пекарським папером, викладаємо птицю і додаємо трохи кефіру маринаду. Ставимо в попередньо розігріту до 190 градусів духовку хвилин на 30-35.

Потім розкладаємо між шматочками болгарський перець, який ріжемо крупно, і часточки часнику (я використовую неочищений, знімається тільки

верхнє лушпиння). Злегка поливаємо маринадом і знову готуємо в духовці.

Ще хвилин 30-35 до м'якості, повної готовності і красивою рум'яності. Приємного смаку!

Попереднє маринування в кефірі дає їй чудову соковитість і ніжність. Страва виходить чудова на смак і має прекрасну рум'яну хрустку скоринку.

Державне агентство лісових ресурсів України

Акція
**Майбутнє
лісу
у твоїх
руках!**

Візьми участь в акції - посади своє дерево!

● ШВИДКО

● ЗРУЧНО

● ПРЯМО
В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію МІСТ з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
В Україну: 30-40 днів
В Москву: 30-40 днів
В Ст. Петербург: 35-45 днів
Решта регіонів на www.meest.us

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
В Україну: 3-5 робочих днів
В Москву: 5-7 робочих днів

- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

Marketing and design by imaginesstudio.com

Заснований 2005 року поштово-логістичний оператор України, ТзОВ «Торговий Дім «Міст Експрес» є одним з лідерів у сегменті доставки відправлень «до рук» Одержувача. Підприємство належить до поштово-логістичної групи «Meest Group», яка сягає своїм корінням міжнародної корпорації МІСТ (Meest Corporation Inc., Торонто, Канада).

У кожному обласному центрі України та у великих містах діють склади компанії з технологією он-лайн реєстрації усіх процесів: приймання на склад, видача на доставку чи видача відправлень клієнту на складі. Компанія обслуговує понад 100 власних підрозділів, активно розбудовує мережу агентських пунктів прийому-видачі відправлень на території України. Володіє найбільшим серед експрес-перевізників власним флотом транспорту, який нині становить понад 300 одиниць, а понад 500 одиниць транспорту виконує доставку за контрактом.

Основна продукція/послуги компанії: доставка відправлень між відділеннями («склад-склад»); доставка відправлень від Замовника «до дверей» Одержувача («від дверей до дверей»); адресна розсилка кореспонденції (рахунків, договорів, періодичних видань, POS матеріалів) у поштову скриньку чи безпосередньо «до рук» Одержувача; доставка товарів дистанційної торгівлі (інтернет-магазинів, телемагазинів, компаній, що торгують за каталогом, MLM-компаній).

